

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
САМАРҚАНД ИҚТИСОДИЁТ ВА СЕРВИС ИНСТИТУТИ
АХРОРОВ З.О, ТУРАЕВ А.А**

**“ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ”
БЎЙИЧА ЎҚУВ УСЛУБИЙ ҚЎЛЛАНМА**

САМАРҚАНД-2019

Асс. Ахроров З.О, асс.Тураев А.А “Солиқлар ва солиққа тортиш” фанидан “Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи” мавзуси бўйича Ўқув услубий қўлланма. – Самарқанд: СамИСИ, 2019. – 68 б.

Тақризчилар: Р.М.Мусаев – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти “Молия” кафедраси доцети

З.Ж.Расулов – СамВМИ “Магистратура бўлими” бошлиғи и.ф.н

Ўқув услубий қўлланма “Молия” кафедрасининг 2019 йил 15 октябрдаги 3-сонли баённомаси қарори билан тасдиқланган ва чоп этишга тавсия этилган.

Ўқув услубий қўлланма Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти Ўқув-услубий Кенгашининг 2019 йил ____ -сонли баённомаси қарори билан тасдиқланган ва чоп этишга тавсия этилган.

КИРИШ

Ушбу Ўқув услубий қўлланма “Молия, Банк иши, Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” таълим соҳаси бўйича таҳсил олаётган талабалар учун “Солиқлар ва солиққа тортиш ” фанининг “Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи” мавзуси бўйича назарий ва амалий жиҳатдан билимларини мустаҳкамлаш ва чуқурлаштиришда амалий ёрдам бериш учун мулжалланган. Ўқув услубий қўлланмада талабалар томонидан ўрганилиши лозим бўлган “Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи” мавзуси доирасида назарий маълумотлар, амалий топшириқлар, масалалар, тест топшириқлари ва жадвал маълумотлари келтирилган.

Хусусан Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг иқтисодий моҳияти ҳақида сўз юритадиган бўлсак, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи - молия муносабатларининг кичик тизими сифатида, аҳоли билан давлат ўртасидаги иқтисодий муносабатларни, хусусан уларнинг даромадларидан бир қисмини давлатнинг марказлаштирилган фондини ташкил этиш муносабатларини акс эттиради.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи 1991 йилнинг март ойидан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 15 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет давлатлар фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида”ги қонуни асосида жорий этилган бўлиб, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи тўрт шкалагача бўлган ҳисоблаш тартибидаги тизим 2018 йил 31 декабргача амал қилиб келганини гувоҳимиз. Ушбу ҳисоблаш тартиби кўрчилик оддий аҳоли қатлами фуқаролари ўртасида даромад солиғини ҳисоблашда иқтисодий билимга эга бўлишликлари талаб этилар, бу эса бир бунча муаммоларни келтириб чиқишига сабаб бўлар эди. Ушбу муаммоларни бартараф этиш мақсадида “Ўзбекистон Республикасининг Солиқ сиёсатини такомиллаштириш концепцияси тўғрисида” ги ПФ-5468сонли фармонга асосан амал қилиб келган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг шкала тартибидаги ҳисоб-китоб шакли ва 8 фоизлик ижтимоий суғурта бадалидан вос кечиш кераклиги белгилаб берилди.

Мамлакатимиз солиқ тизимида тадбиркорларимиз учун солиқ юкини изчиллик билан камайтириш, солиқ солиш тизимини соддалаштириш ва солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш, иқтисодиётни жадал ривожлантириш ҳамда мамлакатнинг инвестициявий жозибадорлигини яхшилашнинг энг муҳим шартлари ҳам барча қонуний ва ҳуқуқий ҳужжатларимизда ўз аксини топмоқда. Зеро мамлакатимизда иқтисодий ўсиш кўп жиҳатдан иқтисодиётда солиқ юкини пасайтиришга қаратилган ва

изчил амалга оширилаётган солиқ-бюджети сиёсати билан боғлиқлиги барчамизга маълумдир.

Ўқув услубий қўлланмадан фойдаланиш жараёнида талабалар ушбу мавзунини ўқиш жараёнида жисмоний шахслар тўлайдиган солиқлар ва унга тенглаштирилган тўловларга тавсиф, шу жумладан, солиқлар ва унга тенглаштирилган тўловларни ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби ёритиб берилган. Хусусан, жисмоний шахслардан ундириладиган солиқларни ҳисоблаш, ҳисоб-китобларни тақдим этиш ва тўлаш тартиблари амалиётга боғланган ҳолда чуқур ўрганилади.

“Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи” мавзусини талабаларга ўргатишдан мақсад, талабаларни Ўзбекистон Республикасининг солиқ ва солиққа тортиш тизимида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи мавзусини яқиндан таништириш, уларнинг иқтисодий билимларини чуқурлаштириш, амалий қўллай олиш кўникмаларини ҳосил қилишга қаратилгандир.

Ушбу мавзу бўйича қўйилган вазифалар асосан талабаларни солиқ солиш базаси, солиқ солиш объекти, солиқ солиш субъекти, солиқни ҳисоблаш йўллари, уни ундириш усуллари, имтиёзлари, солиқ органларига ҳисоб-китобларни тақдим этиш тартиби, ҳисобланаётган солиқларни бухгалтерия ҳисобида акс эттирилишини ўргатишдан иборатдир. Ушбу Ўқув услубий қўлланмада назарий ва амалий машғулотлар ўтишда барча назарий маълумотлар келтирилганлиги ҳамда қўшимча равишда тестлар, масалалар, глоссарий ва иловалардан фойдаланган ҳолда назарий ва амалий билимга эга бўлишади.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ

Режа

1. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ва унинг ўзига хослиги
2. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи солиқ солиш объекти
3. Жисмоний шахсларнинг жами йиллик даромадлари
4. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинадиган солиқнинг ставкаси ва солиқ бўйича имтиёзлар
5. Жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинадиган солиқни ҳисоблаш услубияти
6. Декларация тушунчаси ва уни жорий қилиш сабаблари. Жисмоний шахсларнинг декларацияга киритиладиган даромадлари таркиби

Таянч сўз ва иборалар

Жисмоний шахс, даромад, даромад солиғи, резидент, норезидент, декларация, солиқ, имтиёз, ставка, субъект, объект.

1. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ва унинг ўзига хослиги

Жисмоний шахслар меҳнатига ҳақ тўлашни ташқил қилиши ва фойдаланилиши бозор иқтисодий шароитида рағбатлантириш тизимида марказий ўрин тутadi. Ҳозирги шароитда бозор иқтисодиёти механизмининг таъсирчанлиги, инсон омилининг кучайиши ушбу масалалар қандай ҳал этилишига кўп жihatдан боғлиқдир. Мазкур муаммони ҳал этиш борасидаги изланишларнинг асосий йўналиши иш ҳақини солиқ объекти сифатида солиқ тизимида қўшиб олишдан иборатдир. Меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармасини ташқил этиш тартиби корхоналарнинг даромадини яратишнинг турли хилдаги вариантлари учун, яъни «фойдали» ва «пудрат» вариантлари учун бир хил эмас. Бу ўринда шуни қайд қиламизки, меҳнатга ҳақ тўлашни қандай тамойилга

кўра шакллантириш масаласини корхонанинг меҳнат коллективи ҳал қилади (фақат давлат ташкилотларидан ташқари).

Бунда меҳнатга ҳақ тўлашни миқдори иккита қисмдан асосий ва қўшимча иш ҳақидан ҳосил бўлади. Асосий иш ҳақи маҳсулот таннархига қўшилади. Қўшимча иш ҳақи эса фойда ҳисобига шаклланади. Шунини айтиш керакки ҳар бир иш ҳақи турини ташқил этишда алоҳида нормативлардан ҳам фойдаланиш мумкин.

Кўп мулкчилик тизимида ўтилиши иқтисодий полиформизмни юзага чиқариб, хилма – хил даромадларни шакллантиради. Уларни шартли равишда икки бўғинга ажратиш мумкин: бу – бозор ва нобозор. Нобозор муносабатлар-нинг ўзида ҳам икки жihat бор. Бири – маъмурий тизим белгилари бўлса, иккинчиси умумиқтисодий, инсонпарварлик муносабатларидир.

Даромад бозор қонунларига биноан ишлаб топилган даромад бўлиб, унинг миқдори иқтисодий ресурсларнинг нақадар самарали ишлатилишига, аниқроғи яхши иқтисодий натижага эришишга боғлиқ бўлади. Даромад миқдорлари чекланган эмас, чунки уни ишлаб топиш учун етарли шарт – шароит мавжуд. Даромад таркибан тадбиркорлик даромади, мулкдан кедган даромади ва бозор талабига қараб ишловчи корхона ва ташкилотлардан тегадиган иш ҳақидан иборат.

Фаолият юргизиш орқали даромадлар асосий олинган бўлса нотижорат даромади уларнинг ҳосиласи иккиламчи даромаддир. Шу сабабли бозор даромади қанчалик кўп бўлса, ўз ҳисобидан шаклланган, нотижорат даромадлар ҳам ортиб боради.

Иқтисодда ресурсларининг иштирокига кўра, нотижорат даромадлари мазмунан турлича бўлсада, унинг асосий тури тадбиркорлик даромадлари бўлади. Уни тадбиркорлар синфи ўзлаштиради. Иқтисодий ислохотлар жараёнида ишчи, деҳқон ва

хизматчилар орасидан тадбиркорлар бу турли катта кичик фирма сохиблари ва уларнинг шерикларидан иборат бўлса, кенг маънода фермер ва якка тартибда ишловчилардан ташқил топади. Тадбиркорларнинг ўз қобилиятларини ишга солиб, капитал сарфлаб, риска боргани учун топадиган пул ва даромадлар улар бойлигининг манбаи бўлиб хизмат қилади. Тадбиркорликдан бозор даромади келса, ёлланиб ишлаш меҳнат даромадини беради, у ҳам бўлса иш ҳақидир. Унинг миқдори меҳнат самарадорлигига боғлиқ, чунки бозор иқтисодиётида ҳар қандай даромад ресурсларини нақадар унумли ишлатишнинг натижаси бўлади. Улар унумли ишлатилса, даромад ортади ва аксинча. Шу сабабли иш ҳақи миқдори меҳнат унумдорлик даражасидан келиб чиқади. Бу қоида моддий ишлаб чиқариш соҳалари (саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт, қурилиш ва хоказо)даги иш ҳақи ишлаб чиқаришда яратилган даромадларнинг бюджет орқали тақсимланишига боғлиқ бўлади. Шу сабабли бюджетдан молиялаштирилувчи ташкилот ва муассасалардаги иш ҳақи бюджетдан имкониятларидан келиб чиқади ва давлат томонидан қайта кўриб турилади.

Жисмоний шахсларнинг даромад солиғини замонавий даражага кўтариш қўйидаги вазифаларни ҳал қилишда муҳим роль ўйнайди, яъни:

- ишчи ва хизматчилар даромадини тинимсиз ошиб боришига ва уни давлат томонидан тартиблаштириб турилишига;
- жисмоний шахсларга қонунлар доирасида турли уриндошлик иш жойларини юзага келтириш орқали уларнинг даромадларини ошириб боришига;
- жисмоний шахсларга турли фаолиятлар билан шуғулланиш орқали кўпроқ даромадларни қўлга киритилишига;

- жисмоний шахсларга чегараланмаган даражада даромад олиш имкониятини яратилиши йулида янги инфраструктураларни юзада келтириш ва уларда ишлаш учун жисмоний шахсларни жалб этишга ва хокоза.

2. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи солиқ солиш объекти

Молия йилида солиқ солинадиган даромадга эга бўлган жисмоний шахслар жисмоний шахсларнинг даромадига солинадиган солиқ ни тўловчилар ҳисобланади.

Жисмоний шахсларнинг қуйидаги даромадлари солиқ солиш объектидир:

Ўзбекистон Республикаси резидентларининг Ўзбекистон Республикасидаги ва ундан ташқаридаги манбалардан олинган даромадлари;

Ўзбекистон Республикаси норезидентларининг Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинган даромадлари.

Солиқ кодекси 58-бобига мувофиқ, қатъий якка тартибдаги тадбиркорлик фаолиятидан олинган, белгиланган солиқ солинадиган даромадлар жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг солиқ солиш объекти бўлмайди.

Солиқ солинадиган база жами даромаддан келиб чиқиб, солиқ солишдан озод қилинган даромадлар чегирилган ҳолда аниқланади.

Агар солиқ тўловчининг даромадидан унинг ихтиёрига кўра, суд ёки бошқа органларнинг қарорига биноан бирон бир ушлаб қолишлар амалга оширилса, бундай ушлаб қолишлар солиқ солинадиган базани камайтирмайди.

Жисмоний шахснинг чет эл валютасида ифодаланган даромадлари даромадлар амалда олинган санада Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган курс бўйича миллий валютада қайта ҳисоблаб чиқилади.

3. Жисмоний шахсларнинг жами йиллик даромадлари

Ўзбекистон Республикаси солиқ кодексига мувофиқ жисмоний шахсларнинг жами даромадига қуйидагилар киради:

- 1) меҳнатга ҳақ тўлаш шаклидаги даромадлар;
- 2) мулкӣ даромадлар;
- 3) моддий наф шаклидаги даромадлар;
- 4) бошқа даромадлар.

Юридик шахслар амалга оширадиган қуйидаги харажатлар жисмоний шахсларнинг даромади деб ҳисобланмайди:

1) ходимларни қонун ҳужжатларида белгиланган нормаларга мувофиқ сут ва бошқа даволаш-профилактика озик-овқати, шахсий ҳимоя ва гигиена воситалари билан таъминлаш;

2) касаба уюшмалари қўмиталари амалга оширадиган тўловлар, шу жумладан аъзолик бадаллари ҳисобидан касаба уюшмалари аъзоларига бериладиган моддий ёрдамлар, касаба уюшмалари қўмиталарининг ходимларига меҳнат вазифаларини бажарганлик учун бериладиган пул мукофотлари ва бошқа тўловлар бундан мустасно;

3) ишчиларни иш жойига келиш ва қайтиш билан боғлиқ хизмат транспортини сақлаш харажатлари;

4) диний расм-русум ва маросимларни, байрам тантаналарини ўтказиш харажатлари, шунингдек юридик шахснинг ходимларнинг меҳнат ва дам олиш шароитларини таъминлаш билан боғлиқ ҳамда

муайян жисмоний шахсларнинг даромади ҳисобланмайдиган бошқа ҳаражатлари;

5) ходимга ишлаб чиқариш фаолиятини амалга ошириш учун зарур бўлган махсус кийим-бош, махсус пойабзал, формали кийим-бош бериш бўйича ҳаражатлари;

6) ходим бошқа жойга ишга ўтказилганда ёҳуд кўчиб борганда кўчиш, мол-мулкни кўчириб бориш, турар жой ижараси билан боғлиқ ҳаражатлар;

7) хизмат сафарлари чоғидаги компенсация тўловлари:

8) амалдаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган нормалар доирасида компенсация тўловлари (компенсациялар):

доимий иши йўлда кечадиган ёки сайёр ва (ёки) кўчиб юриш билан боғлиқ ходимга;

хизмат ишлари учун шахсий автомобилдан фойдаланганлик учун, хизмат сафарларидан ташқари;

дала таъминоти;

амалдаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа компенсация тўловлари (компенсациялар);

9) майиб бўлиш ёки соғлиғининг бошқача тарзда шикастланиши билан боғлиқ зарарни қоплаш бўйича қуйидаги тўловлар:

жабрланувчи меҳнатда майиб бўлишига қадар олган ўртача ойлик иш ҳақиға нисбатан фоиз ҳисобидаги, унинг касбга оид меҳнат қобилятини йўқотганлик даражасига мувофиқ белгиланадиган ҳар ойлик тўловлар (вояга етмаган шахс меҳнатда майиб бўлиб қолган тақдирда, зарар унинг иш ҳақи (даромади) миқдоридан келиб чиққан ҳолда, лекин қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақининг беш бараваридан кам бўлмаган миқдорда қопланади);

махсус тиббий парваришга мухтож жабрланувчиларга қўшимча харажатлар учун ойига энг кам иш ҳақининг икки баравари миқдорида;

жабрланувчиларнинг маиший парвариши учун қўшимча харажатлар тариқасидаги ҳар ойда энг кам иш ҳақининг эллик фоизи миқдорида;

ходимнинг соғлиғига шикаст етказилгани муносабати билан иш берувчи томонидан бир йўла тўланадиган нафақа тариқасидаги жабрланувчининг йиллик ўртача иш ҳақи миқдоридаги тўловлар;

10) боқувчисининг вафот этганлиги муносабати билан қуйидаги миқдордаги тўловлар:

марҳумнинг ўртача иш ҳақининг вафот этган боқувчининг қарамоғида бўлган ва унинг вафоти муносабати билан зарарни ундиришга ҳақли бўлган меҳнатга қобилиятсиз шахсларга тўғри келадиган улуши миқдоридаги тўловлар; боқувчисининг вафот этганлиги муносабати билан зарарни ундиришга ҳақли бўлган шахсларга бир йўла тўланадиган нафақа тариқасидаги марҳумнинг ўртача йиллик иш ҳақининг олти баравари миқдоридаги тўловлар;

11) ўқув юрти билан тўғридан-тўғри тузилган шартномалар бўйича пулли-контракт асосда талабанинг таълим олиши учун ўтказиладиган тўловлар.

12) Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳисобварағига муқобил хизмат шартномаси бўйича ўтказиладиган маблағлар;

13) жисмоний шахсларни мажбурий ва ихтиёрий суғурталаш турлари бўйича суғурта мукофотлари. Бунда жамғариб бориладиган суғурталаш турлари бўйича мазкур мукофотлар муддати бир йилдан кам бўлмаган суғурталашда жисмоний шахсларнинг даромади бўлиб ҳисобланмайди;

14) юридик шахсдан — иш берувчидан:

ёш оилалар аъзолари томонидан уй-жой олиш учун олинган маблағлар;

қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича якка тартибда уй-жой қуриш учун кредитлар бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ зиммасига юклатилган банклар томонидан ушбу мақсадлар учун бериладиган ипотека кредити бўйича бошланғич бадал сифатида қурувчи шахс томонидан олинган маблағлар.

Уй-жой олинган (мулкка бўлган ҳуқуқлар давлат рўйхатидан ўтказилган) санадан эътиборан беш йил ичида сотилса, ушбу бандда кўрсатилган даромадларга белгиланган тартибда солиқ солинади.

15) ходимларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш харажатлари.

Ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатиш предмети бўлган меҳнат шартномаларига ёки фуқаровий-ҳуқуқий тусдаги шартномаларга мувофиқ жисмоний шахсларга тўланадиган барча тўловлар меҳнатга ҳақ тўлаш шаклидаги даромадлар деб эътироф этилади.

Меҳнатга ҳақ тўлаш шаклидаги даромадларга рағбатлантириш хусусиятига эга тўловлар, ишланмаган вақти учун ҳақ тўлаш, компенсация қилиш хусусиятига эга тўловлар киради.

Ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатиш предмети бўлган меҳнат шартномаларига ёки фуқаровий-ҳуқуқий тусдаги шартномаларга мувофиқ жисмоний шахсларга тўланадиган барча тўловлар меҳнатга ҳақ тўлаш шаклидаги даромадлар деб эътироф этилади.

Рағбатлантириш хусусиятига эга тўловларга қуйидагилар киради:

1) йиллик иш натижалари бўйича тақдирлашлар, бир йўла бериладиган мукофотлар;

2) юридик шахснинг мукофотлаш тўғрисидаги қонунда назарда тутилган рағбатлантириш хусусиятига эга тўловлар;

3) касбий маҳорат, мураббийлик учун тариф ставкалари ва маошларга қўшимчалар;

4) таътилига ҳар йилги қўшимча ҳақлар;

5) кўп йил ишлаганлик учун тақдирлашлар ва тўловлар;

6) рационализаторлик таклифи учун тўлов.

7) меҳнат натижалари билан боғлиқ бўлмаган бир йўла бериладиган мукофотлар.

1. Компенсация қилиш хусусиятидаги тўловларга қуйидагилар киради:

1) табиий-иқлим шароитлари ноқулай бўлган жойлардаги ишлар билан боғлиқ қўшимча тўловлар (иш стажи учун устамалар, баланд тоғли, чўл ва сувсиз ҳудудларда ишлаганлик учун белгиланган коэффициентлар бўйича тўловлар);

2) Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган касблар ва ишлар рўйхати бўйича оғир, зарарли, ўта зарарли меҳнат шароитларида ишлаганлик учун устамалар, шу жумладан шундай шароитлардаги узлуксиз иш стажи учун иш ҳақиға устамалар;

3) технологик жараён жадвалида назарда тутилган тунги вақтда, иш вақтидан ташқари, дам олиш кунларида ва байрам (ишланмайдиган) кунларида ишлаганлик учун тариф ставкаларига ҳамда маошларга устамалар ва қўшимча тўловлар;

4) кўп сменали режимда ишлаганлик, шунингдек бир неча касбда, лавозимда ишлаганлик, хизмат кўрсатиш доираси кенгайганлиги, бажариладиган ишлар ҳажми ортганлиги, ўзининг асосий иши билан бир қаторда ишда вақтинча бўлмаган ходимларнинг вазифаларини бажарганлик учун устамалар;

5) доимий иши йўлда кечадиган, ҳаракатланиш ва (ёки) катнов тусига эга бўлган ходимларнинг, шунингдек доимий иши ишларни вахта усулида бажарилишини назарда тутадиган ходимларнинг иш ҳақиға қонун ҳужжатларида белгиланган нормалардан ортиқча тўланадиган устамалар;

6) юридик шахс жойлашган ердан (йиғилиш пунктдан) ишлаш жойигача ва орқага қайтиш учун вахтада ишлаш жадвалида назарда тутилган ишлар вахта усулида бажарилган тақдирда йўлга кетадиган кунлар, шунингдек ходимлар метеорологик шароитлар сабабли ва транспорт ташкилотларининг айби билан йўлда ушланиб қолган кунлар учун тариф ставкаси, маош миқдорида тўланадиган суммалар;

7) ер ости ишларида доимий банд бўлган ходимларга уларнинг стволдан ишлаш жойига бориш ва у ердан қайтиш учун шахтада (конда) ҳаракатланишининг меъёрий вақти учун тўланадиган қўшимча ҳақлар;

8) қонун ҳужжатларида белгиланган нормалардан ортиқча дала таъминоти;

9) хизмат сафарлари вақтидаги қонун ҳужжатларида белгиланган нормалардан ортиқча кундалик харажатлар учун ҳақ (суткалик пуллар);

10) ишлар вахта усулида ташкил қилинганда, иш вақти умумлаштирилган ҳолда ҳисобга олинаётганда ва қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа ҳолларда ходимларга иш вақтининг белгиланган давомийлигидан ортиқ ишлаганликлари муносабати билан бериладиган дам олиш кунлари (отгуллар) учун тўловлар;

11) хизмат ишлари учун ходимнинг шахсий автомобилидан ёки хизмат мақсадлари учун унинг бошқа мол-мулкидан қонун ҳужжатларида белгиланган нормалардан ортиқча фойдаланганлик учун тўловлар;

12) меҳнатда майиб бўлганлик ёки соғлиққа бошқача шикаст етганлик билан боғлиқ зарарнинг ўрнини қоплаш учун ортиқча олинган суммалар;

13) озиқ-овқат ва йўл чипталарининг қиймати ёки озиқ-овқат ва йўл чипталарининг қийматини қоплаш.

Ишланмаган вақт учун ҳақ тўлашга қуйидагилар киради:

1) қонун ҳужжатларига мувофиқ:

а) йиллик асосий (узайтирилган асосий) таътилга ҳақ тўлаш, шунингдек ушбу таътилдан фойдаланилмаганда, шу жумладан ходим билан меҳнат шартномаси бекор қилинганда пуллик компенсация тўлаш;

б) ноқулай ва ўзига хос меҳнат шароитларида, шунингдек оғир ва ноқулай табиий-иқлим шароитларида ишлаганлиги учун айрим тармоқларнинг ходимларига бериладиган қўшимча таътилга ҳақ тўлаш;

в) ўқиш билан боғлиқ таътилга ва ижодий таътиллarga ҳақ тўлаш;

г) ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ боласи ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон боласи бор аёлларга берилган қўшимча таътилга ҳақ тўлаш;

2) асосий иш ҳақи қисман сақланиб қолган ҳолда мажбурий таътилда бўлган ходимларга бериладиган тўловлар;

3) донор ходимларга кўрикдан ўтиш, қон топшириш ва қон топширилган ҳар бир кундан кейин бериладиган дам олиш кунлари учун ҳақ тўлаш;

4) Ўзбекистон Республикаси Меҳнат **кодексига** мувофиқ давлат ёки жамоат вазифаларини бажарганлик учун меҳнатга ҳақ тўлаш;

5) қишлоқ хўжалиги ва бошқа ишларга жалб қилинадиган ходимларнинг асосий иш жойи бўйича сақлаб қолинадиган иш ҳақи;

6) бошқа юридик шахслардан аввалги иш жойида лавозим бўйича маоши миқдорлари маълум бир муддат давомида сақлаб қолинган ҳолда ишга олинган, шунингдек вақтинчалик вазифани бажариб турганда ходимларга маошдаги фарқни тўлаш;

7) юридик шахсларнинг ходимларига кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимида ишдан ажралган ҳолда ўқишлари вақтида асосий иш жойи бўйича уларга тўланадиган иш ҳақи;

8) ходимнинг айбисиз бекор туриб қолинган вақт учун ҳақ тўлаш;

9) меҳнат лаёқатини вақтинча йўқотган ходимларга қўшимча ҳақ тўлаш;

10) қонун ҳужжатларига мувофиқ ёки юридик шахснинг қарори билан мажбурий прогул вақти ёки кам ҳақ тўланадиган ишни бажарганлик учун ҳақ тўлаш;

11) ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларнинг имтиёзли соатларига, оналарга болани овқатлантириши учун ишда бериладиган танаффусларга, шунингдек тиббий кўрикдан ўтиш билан боғлиқ вақт учун ҳақ тўлаш;

12) юридик шахсларнинг асосий ишидан озод қилинган ва озод қилинмаган ҳолда ходимлар тайёрлаш, уларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш учун ҳамда ўқувчилар ва талабаларнинг ишлаб чиқариш амалиётига раҳбарлик қилиш учун жалб қилинадиган юқори малакали ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш;

15) юридик шахснинг маблағлари ҳисобидан тўланадиган пенсиялар ва нафақаларга қўшимчалар, стипендиялар;

16) олий ўқув юртини тамомлаганидан кейин ёш мутахассисларга таътил вақти учун юридик шахс ҳисобидан тўланадиган нафақалар;

Жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадлари таркибига қўйидагилар киради:

1) фоизлар;

2) дивидендлар;

3) мол-мулкни ижарага беришдан олинган даромадлар;

4) жисмоний шахсларга хусусий мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган мол-мулкни реализация қилишдан олинган даромадлар. Мол-мулкни реализация қилишдан олинган даромадлар мазкур мол-мулкни реализация қилиш суммасининг ҳужжатлар билан тасдиқланган уни олиш қийматидан ошган қисми сифатида аниқланади. Мол-мулкни олиш қийматини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлмаган тақдирда, мол-мулкни реализация қилиш қиймати, кўчмас мулк бўйича эса, инвентаризация қиймати ҳамда реализация қилиш нархи ўртасидаги фарқ даромад деб эътироф этилади;

5) саноат мулки объектларига, селекция ютуғига берилган патент (лицензия) эгаси бўлган жисмоний шахснинг патентдан бошқа шахс фойдасига воз кечганда ёки лицензия шартномаси тузганда олган даромади;

6) роялти;

8) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлаганидан кейин хусусий корхона мулкдори, оилавий корхона иштирокчиси ҳамда фермер хўжалиги бошлиғи ихтиёрида қоладиган фойда суммаси.

Моддий наф шаклида олинадиган даромадлар ҳисобланади:

1) юридик шахс томонидан жисмоний шахс манфаатларини кўзлаб, товарлар (ишлар, хизматлар) ҳақини, мулкый ҳуқуқларни тўлаш, шу жумладан:

жисмоний шахсларнинг болаларини мактабгача таълим муассасаларида ўқитиш, тарбиялаш;

коммунал хизматлар, ходимларга берилган уй-жой ҳақини, уй-жойдан фойдаланиш харажатлари ҳақини, ётоқхонадаги жойлар ҳақини ёки уларнинг ўрнини қоплаш қийматини тўлаш;

санаторий-курортларда даволаниш йўлланмалари қийматини, дам олиш, стационар ва амбулаторияга қатнаб даволаниш ҳақини ёки уларнинг ўрнини қоплаш қийматини тўлаш;

юридик шахснинг жисмоний шахс даромади бўлган бошқа харажатлари;

2) солиқ тўловчининг манфаатларини кўзлаб текинга, шу жумладан ҳада шартномаси асосида берилган мол-мулк, бажарилган ишлар ва кўрсатилган хизматлар қиймати;

3) товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) ходимларга реализация қилинадиган нархи ва шу товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) ҳисоблаб чиқарилган қиймати ўртасидаги салбий тафовут;

4) қонун ҳужжатларига мувофиқ ходимларга темир йўл, авиация, дарё, автомобиль транспорти ва шаҳар электр транспортида юриш бўйича бериладиган имтиёзлар суммаси;

5) жисмоний шахснинг юридик шахс олдидаги қарзининг юридик шахс қарори билан ҳисобдан чиқарилган суммалари;

6) иш берувчи томонидан тўловлар ҳисобига тўланиб, ходимдан ушлаб қолиниши лозим бўлган, лекин ушлаб қолинмаган суммалар.

Солиқ тўловчи юридик шахсдан товарлар (ишлар, хизматлар) олган тақдирда, ушбу товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) қиймати уларни олиш нархидан ёки таннархидан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Жисмоний шахс юридик шахсдан акциз тўланадиган товарлар ёки қўшилган қиймат солиғи солинадиган товарлар (ишлар, хизматлар)

олса, бундай товарлар (ишлар, хизматлар) қийматида акциз солиғининг ва қўшилган қиймат солиғининг тегишли суммаси ҳисобга олинади.

Жисмоний шахсларнинг бошқа даромадлари жумласига қуйидагилар киради:

- 1) пенсиялар ва қонун ҳужжатларида белгиланган нафақалар;
- 2) стипендиялар;
- 3) фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хайрия ва экология жамғармалари томонидан жисмоний шахсларга бериладиган нафақалар ҳамда бошқа турлардаги ёрдам;
- 4) донорлик учун пул мукофотлари;
- 5) алиментлар;
- 6) ҳайвонларни (қорамол, парранда, мўйнали ва бошқа ҳайвонларни, балиқ ва бошқаларни) тирик ҳолда ҳамда уларни сўйиб, маҳсулотларини хом ёки қайта ишланган ҳолда, ипак курти, чорвачилик, асаларичилик ва деҳқончилик маҳсулотларини табиий ва қайта ишланган ҳолда сотишдан олинган даромадлар;
- 7) жисмоний шахслардан текин (шу жумладан ҳадя шартномалари бўйича) олинган мол-мулк ёки мулкӣ ҳуқуқлар қиймати;
- 8) мусобақаларда, кўрикларда, танловларда совринли ўринлар учун бериладиган совринлар, пул мукофотлари;
- 9) ютуқлар;
- 10) грант берувчидан олинган грантлар, шу жумладан чет давлатлар грантлари бўйича олинган суммалар;
- 11) жамғариб бориладиган мажбурий пенсия бадаллари, улар бўйича олинган фоиз тарзидаги ва бошқа даромадлар, жамғариб бориладиган пенсия тўловлари;
- 12) яратилган фан, адабиёт ва санъат асарлари (предметлари) учун жисмоний шахслар томонидан олинган даромадлар;

13) Ўзбекистон Республикасининг давлат мукофотлари ва давлат пул мукофотларига сазовор бўлган жисмоний шахслар олган бир йўла бериладиган давлат пул мукофоти ёки шунга тенг баҳодаги эсдалик совғаларининг қиймати, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида бир йўла бериладиган пул мукофоти;

14) халқаро спорт мусобақаларида совринли ўринларни эгаллаганлиги учун спортчилар олган бир йўла бериладиган пул мукофоти;

15) ходим билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинганда меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ бериладиган ишдан бўшатиш нафақаси ва бошқа тўловлар;

16) моддий ёрдам тариқасида:

вафот этган ходимнинг оила аъзоларига ёки оила аъзоси вафот этганлиги муносабати билан ходимга бериладиган тўловлар;

ходимга меҳнатда майиб бўлганлиги, касб касаллиги ёхуд соғлиғига бошқача шикаст етганлиги билан боғлиқ тўловлар;

фавқулодда ҳолатлар муносабати билан бериладиган тўловлар;

мақсадли хусусиятга эга бўлган ҳамда ходимлар билан юз берган шахсий тусдаги воқеалар, ҳодисалар ва тадбирлар билан боғлиқ бўлган ҳамда бажариладиган иш натижаларига боғлиқ бўлмаган тўловлар;

қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини бериш ёки уларни сотиб олиш учун маблағлар бериш тарзидаги тўловлар.

17) қонун ҳужжатларига мувофиқ уй-жой-коммунал хизматлари ҳақини тўлаш бўйича ҳар ойлик компенсация пул тўловлари;

18) ишламайдиган пенсионерларга юридик шахс томонидан тўланадиган тўловлар;

19) суғурта товони суммалари;

20) маънавий зарарни компенсация қилиш бўйича пул тўловлари.

4. Иқтисодий ёлти модернизалялаш шароитида жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинадиган солиқнинг ставкаси ва солиқ бўйича имтиёзлар

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 26 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2019 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари ҳамда 2020-2021 йилларга бюджет мўлжаллари тўғрисида”ги ПҚ-4086 сонли Қарори ҳамда Солиқ кодексининг 181-моддасига биноан, 2019 йил 1 январдан бошлаб жисмоний шахснинг даромадларига, бундан дивидендлар ва фоизлар тарзида тўланадиган даромадлар мустасно, 12 фоизли ставка бўйича солиқ солинади.

2019 йилдан Ўзбекистон Республикасининг резидентларига дивидендлар ва фоизлар тарзида тўланадиган даромадларга 5 фоизли ставка бўйича солиқ солинади.

2018 йилда ундирилган даромад солиғи ставкалари 1-жадвалда акс эттирилди.

1-жадвал

2018 йилда жисмоний шахслар даромад солиғи ставкалари¹

(тарихий қараш)

Жами даромад миқдори	Солиқ суммаси
Энг кам иш ҳақининг 1 баравар миқдоригача	0 фоизи
Энг кам иш ҳақининг 1 бараваридан (+1 сум) 5 баравар миқдоригача	Даромад суммасининг 7,5 фоизи

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида”ги ПҚ-3454 сонли Қарори. www.lex.uz

Энг кам иш ҳақининг 5 баравари миқдоридан (+1 сум) дан 10 баравар миқдоригача	Энг кам иш ҳақининг 5 баравар миқдоридан олинадиган солиқ +4 бараваридан ошадиган сумманинг 16,5 фоизи
Энг кам иш ҳақининг 10 баравари миқдоридан (+1 сум)дан ва ундан юқори миқдоригача	Энг кам иш ҳақининг 10 баравар миқдоридан олинадиган солиқ +10 бараваридан ошадиган сумманинг 22,5 фоизи

Солиқ солинадиган даромадларга қўйидаги даромадлар киритилмайди:

1) моддий ёрдам суммалари:

- фавқулодда ҳолатлар муносабати билан бериладиган моддий ёрдам суммалари – тўлалигича;

- вафот этган ходимнинг оила аъзоларига ёки оила аъзоси вафот этганлиги муносабати билан ходимга бериладиган моддий ёрдам суммалари – энг кам иш ҳақининг ўн икки бараваригача миқдорда;

- бошқа ҳолларда – солиқ даври учун энг кам иш ҳақининг ўн икки бараваригача миқдорда;

2) йўлланмалар қийматини юридик шахслар томонидан тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари, туристик йўлланмалар бундан мустасно:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган санаторий-курорт ва соғломлаштириш муассасаларига йўлланмалар қийматини ногиронларга, шу жумладан мазкур корхонада ишламайдиган ногиронларга тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган болалар оромгоҳлари ва бошқа соғломлаштириш оромгоҳлари, шунингдек ота-оналарнинг болалари билан дам олишига махсус мўлжалланган

санаторий-курорт ва соғломлаштириш муассасаларига ўз ходимларининг ўн олти ёшга тўлмаган (ўн саккиз ёшгача бўлган ўқувчилар) болалари учун йўлланмалар қийматини тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари;

3) ўз ходимларига ва уларнинг болаларига амбулатория ва (ёки) стационар тиббий хизмат кўрсатилганлиги учун иш берувчи томонидан тўланган суммалар, шунингдек юридик шахснинг даволаш ва тиббий хизмат кўрсатганлик, ногиронлик профилактикаси ва ногиронларнинг саломатлигини тиклашга доир техник воситаларни олиш учун қилинган харажатлари. Ходимларни даволаганлик, уларга тиббий хизмат кўрсатганлик учун юридик шахслар томонидан соғлиқни сақлаш муассасаларига нақд пулсиз ҳақ тўланган тақдирда, шунингдек соғлиқни сақлаш ташкилотлари томонидан ёзиб берилган ҳужжатлар асосида ушбу мақсадлар учун мўлжалланган нақд пул маблағлари бевосита ходимга, ходим йўқлигида, унинг оила аъзоларига, оналарига берилган ёки мазкур мақсадлар учун мўлжалланган маблағлар ходимнинг банкдаги ҳисобварағига киритилган тақдирда, ушбу даромадлар солиқ солишдан озод қилинади;

4) Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Ўзбекистон Республикасидан ташқарига ишлаш учун юборилиши муносабати билан бюджет ташкилотларидан чет эл валютасида олинган иш ҳақи суммалари ва бошқа суммалар, қонун ҳужжатларида белгиланган суммалар доирасида;

5) вақтинчалик бир марталик ишларни бажаришдан олинган даромадлар, агар бундай ишларга ёллаш вақтинчалик бир марталик иш билан таъминлаш марказлари кўмагида амалга ошириляётган бўлса;

6) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаганидан кейин хусусий корхона мулкдори, оилавий корхона иштирокчиси ҳамда фермер хўжалиги бошлиғи ихтиёрида қоладиган фойда суммаси;

7) Ўзбекистон Республикасининг давлат мукофотлари ва давлат пул мукофотларига сазовор бўлган жисмоний шахслар олган бир йўла бериладиган давлат пул мукофоти ёки шунга тенг баҳодаги эсдалик совғаларининг қиймати, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида бир йўла бериладиган пул мукофоти;

8) халқаро спорт мусобақаларида совринли ўринларни эгаллаганлиги учун спортчилар олган бир йўла бериладиган пул мукофоти;

10) донорлик учун пул мукофотлари, шунингдек қон йиққанлик учун тиббиёт муассасалари ходимлари оладиган суммалар;

11) жисмоний шахсларга хусусий мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган мол-мулкни сотишдан олинадиган даромадлар, бундан:

қимматли қоғозларни, юридик шахсларнинг устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларини (пайларини);

яшаш учун мўлжалланмаган жойларни;

кетма-кет келадиган ўн икки ойлик давр ичида бир мартадан ортиқ битим тузилган тақдирда, уй-жойларни реализация қилишдан олинадиган даромадлар мустасно.

12) уй хўжалигида, шу жумладан деҳқон хўжалигида етиштирилган ҳайвонларни (қорамол, парранда, мўйнали ва бошқа ҳайвонлар, балиқ ва бошқаларни) тирик ҳолда ҳамда уларни сўйиб, маҳсулотларини хом ёки қайта ишланган ҳолда, саноатда қайта ишлашдан ташқари, табиий ва қайта ишланган чорвачилик, асаларичилик ва деҳқончилик маҳсулотларини сотишдан олинадиган

даромадлар, бундан манзарали боғдорчилик (гулчилик) маҳсулотлари мустасно. Мазкур даромадлар солиқ тўловчи тегишли маҳаллий давлат ҳокимияти органи, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи, боғдорчилик, узумчилик ёки полизчилик ширкатларининг бошқарувлари томонидан берилган, реализация қилинган маҳсулот солиқ тўловчи томонидан унга ёки унинг оила аъзоларига ажратилган ер участкасида етиштирилганлигини тасдиқловчи белгиланган шаклдаги ҳужжатни тақдим этган тақдирда, солиқ солишдан озод қилинади;

13) халқаро ҳамда республика танловлари ва мусобақаларида олинган буюм тарзидаги совринларнинг қиймати;

14) юридик шахсдан солиқ даври мобайнида энг кам иш ҳақининг олти баравари миқдоригача бўлган қийматдаги:

ходимлар натура шаклида олган совғалар;

илгари мазкур юридик шахснинг ходимлари бўлган ишламаётган пенсионерлар ва меҳнат қобилиятини йўқотган шахслар, вафот этган ходимнинг оила аъзолари томонидан олинган совғалар ва бошқа турлардаги ёрдам.

15) жисмоний шахслардан мерос ёки ҳадя тартибида, шунингдек текин олинган пул ва натура шаклидаги даромадлар, бундан фан, адабиёт ва санъат асарларининг, адабиёт ва санъат асарлари ижрочиларининг, шунингдек кашфиётлар, ихтиролар ва саноат намуналари муаллифларининг меросхўрларига (ҳуқуқий ворисларига) тўланадиган пул мукофотлари мустасно;

16) давлат заёмининг облигациялари бўйича ютуқлар, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг давлат қимматли қоғозлари бўйича фоизлар, лотерея бўйича ютуқлар;

17) жамғарма сертификатлари, давлат қимматли қоғозлари бўйича даромадлар, шунингдек банклардаги омонатлар бўйича фоизлар ҳамда ютуқлар;

18) халқаро ҳамда чет эл ташкилотлари ва фондларидан, шунингдек илмий-техника ҳамкорлиги соҳасидаги Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари доирасида бевосита жисмоний шахс грант берувчидан ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан вакил қилинган фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш бўйича органнинг хулосаси бўлган тақдирда, юридик шахсдан — грант олувчидан олган грант суммаси;

19) меҳнат шартномаси бекор қилинганда энг кам иш ҳақининг ўн икки баравари миқдори доирасида тўланадиган ишдан бўшатиш нафақаси, қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа нафақалар, бундан вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақалари (шу жумладан оиланинг бемор аъзосини парваришлаш нафақаси) мустасно, шунингдек фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хайрия ва экология жамғармаларидан жисмоний шахсларга бериладиган ёрдам тусидаги тўловлар;

20) олинган алиментлар;

21) фуқароларнинг суғурта товони сифатида оладиган суммалари;

22) қонун ҳужжатларида давлат стипендиялари учун белгиланган миқдорларда таълим ва илмий-тадқиқот муассасалари томонидан тўланадиган стипендиялар;

23) уй-жой-коммунал хизматларига ҳақ тўлаш бўйича қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳар ойлик компенсация пул тўловлари;

24) давлат пенсиялари;

25) жамғариб бориладиган мажбурий пенсия бадаллари, улар бўйича фоиз даромадлари, шунингдек жамғариб бориладиган пенсия тўловлари;

26) фуқароларнинг солиқ солинадиган ва Ўзбекистон Республикасида суғурта фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган юридик шахсларга мол-мулкни суғурта қилиш ҳамда ҳаётни узоқ муддатли суғурта қилиш бўйича суғурта мукофотлари тўлови учун йўналтириладиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг суммалари;

27) юридик шахслар муассисларининг (иштирокчиларининг) ихтиёрий тугатилаётган тадбиркорлик субъектига — юридик шахсга унинг мажбуриятларини бажариш учун йўналтириладиган даромадлари суммалари. Ихтиёрий тугатиш қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда тугалланмаган ёки тугатиш тартиб-таомили тўхтатилган ва фаолият қайта тикланган тақдирда, ушбу имтиёз қўлланилмайди ва солиқ суммаси имтиёз қўлланилган бутун давр учун тўлиқ миқдорда ундирилади;

28) қуйидаги жисмоний шахсларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадлари суммалари:

ёш оила аъзолари томонидан якка тартибда уй-жойни қуриш, реконструкция қилиш ва сотиб олиш учун ёки кўп квартирали уйдаги квартирани реконструкция қилиш ва сотиб олиш учун олинган ипотека кредитларини ҳамда улар бўйича ҳисобланган фоизларни қоплаш учун йўналтирилганда;

қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича якка тартибда уй-жой қуришни ушбу мақсадлар учун кредитлар бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ зиммасига юклатилган банкларнинг кредитлари ҳисобидан амалга ошираётган қурувчи шахслар томонидан олинган

ипотека кредитларини ҳамда улар бўйича ҳисобланган фоизларни қоплаш учун йўналтирилганда.

Ушбу бандда кўрсатилган мол-мулк олинган (мол-мулкка бўлган ҳуқуқ давлат рўйхатидан ўтказилган) санадан эътиборан беш йил ичида сотилса, мазкур бандда назарда тутилган даромадларга белгиланган тартибда солиқ солинади.

29) фуқароларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг:

Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларида таълим олиш учун (ўзининг ўқиши ёки йигирма олти ёшга тўлмаган фарзандларининг ўқиши учун) йўналтириладиган суммалари;

Ўзбекистон Республикаси Халқ банкидаги фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ихтиёрий равишда йўналтириладиган суммалари.

30) жисмоний шахслардан текин (шу жумладан ҳадя шартномаси бўйича) олинган улушлар, пайлар ва акциялар тарзидаги даромадлар, агар мазкур улушлар, пайлар ва акцияларни бериш яқин қариндошлар ўртасида амалга оширилса.

31) пахта йиғим-терими бўйича қишлоқ хўжалиги ишларига жалб қилинадиган жисмоний шахсларнинг бу ишларни бажарганлик учун олган даромадлари.

32) акциядорлик жамиятлари чет эллик ходимларининг бошқарув ходими сифатида ўз фаолиятидан олган даромадлари.

Қўйидагилар жисмоний шахсларнинг даромадига солинадиган солиқни тўлашдан тўлиқ озод қилинади:

1) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарининг бошлиқлари ва ходимлари, консуллик муассасаларининг мансабдор шахслари, уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари, агар

улар Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлмаса, — Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинадиган, дипломатлик ва консуллик хизмати билан боғлиқ бўлмаган даромадларидан ташқари барча даромадлари бўйича;

2) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасаларининг маъмурий-техник ходимлари ҳамда уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, — Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинадиган, дипломатлик ва консуллик хизмати билан боғлиқ бўлмаган даромадларидан ташқари барча даромадлари бўйича;

3) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарига, консуллик муассасаларига хизмат кўрсатадиган ходимлар таркибига кирган шахслар, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, — ўз хизмати юзасидан оладиган барча даромадлари бўйича;

4) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари ходимларининг уйларида ишловчилар, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, — ўз хизмати юзасидан оладиган барча даромадлари бўйича;

5) халқаро ноҳукумат ташкилотларнинг мансабдор шахслари — агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса, уларнинг ушбу ташкилотларда олган даромадлари бўйича;

6) концерт-томоша фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияси бўлган шахслар — ушбу фаолиятдан олинган даромадлари бўйича;

7) якка тартибдаги тадбиркор билан меҳнат муносабатларида бўлган шахслар — якка тартибдаги тадбиркор билан тузилган меҳнат шартномасига кўра бажарган ишлари учун олган даромадлари бўйича.

Шунингдек қўйидаги солиқ тўловчиларнинг ҳар бир тулик ой учун энг кам иш ҳақининг тўрт баравари миқдоридаги даромадлари жисмоний шахслар даромадидан солиқ тўлашдан озод қилинади;

1) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган шахслар, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган шахслар. Мазкур имтиёз тегишинча «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг маълумотномаси асосида берилади;

2) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонун ҳужжатлари билан белгиланувчи уларга тенглаштирилган шахслар. Мазкур имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг ёхуд бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, бошқа ногиронларга (қатнашчиларга) ногироннинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома асосида берилади;

3) болаликдан ногирон бўлиб қолганлар, шунингдек I ва II гуруҳ ногиронлари. Имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

4) собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида яраланганлиги, контузия бўлганлиги ёки шикастланганлиги оқибатида ёхуд фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган

ҳарбий хизматчиларнинг ҳамда ички ишлар органлари ходимларининг ота-оналари ва бева хотинлари (бева эрлари). Имтиёз «Ҳалок бўлган аскарнинг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» ёки «Ички ишлар органлари ҳалок бўлган ходимининг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» штампи қўйилган ёхуд пенсия гувоҳномасини берган муассаса раҳбарининг имзоси ва ушбу муассаса муҳри билан тасдиқланган тегишли ёзувли пенсия гувоҳномаси асосида берилади. Агар мазкур шахслар пенсионер бўлмаса, имтиёз уларга собиқ СССР Мудофаа вазирлиги, Давлат хавфсизлик қўмитаси ёки Ички ишлар вазирлигининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ёхуд Ички ишлар вазирлигининг тегишли органлари томонидан берилган ҳарбий хизматчининг ёки ички ишлар органи ходимининг ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги маълумотнома асосида берилади. Собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида ёки фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ёхуд ички ишлар органлари ходимларининг бева хотинларига (бева эрларига) имтиёз фақат улар янги никоҳдан ўтмаган тақдирда берилади;

5) икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ёлғиз оналар. Имтиёз ҳар бир бола учун Фуқаролик ҳолатлари далолатномаларини ёзиш (ФХДЁ) органлари томонидан тақдим этиладиган маълумотнома асосида берилади;

6) икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ва боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олмайдиган бева аёл ва бева эркаклар. Имтиёз эрнинг (хотиннинг) вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, болалар туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, янги

никоҳдан ўтмаганлик ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олинмаслиги ҳақидаги маълумотномаси тақдим этилган тақдирда берилади;

7) болалигидан ногирон бўлган, доимий парваришни талаб қиладиган фарзанди билан бирга яшаб, уни тарбиялаётган ота-онадан бири. Имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки соғлиқни сақлаш муассасасининг доимий парвариш зарурлигини тасдиқловчи тиббий маълумотномаси, биргаликда яшашга тааллуқли қисмида — фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг маълумотномаси асосида берилади.

Фуқаролар солиқ имтиёзидан маҳрум бўлганда 15 кун ичида бу ҳақда корхона, муассаса, ташкилотни шунингдек ўзидан солиқ ни ушлаб қоладиган жисмоний шахсни, ёхуд солиқ органини (агар солиқ миқдорини шу орган ҳисоблайдиган бўлса) хабардор қилишлари керак.

Даромад солиғини ҳисоблашда чет эллик жисмоний шахсларга нисбатан маълум даражада фарқлар ёки ажралиб турувчи хусусиятлари ҳам бўлиши мумкин. Мисол учун, чет эллик жисмоний шахслар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида шу йуриқномага мувофиқ равишда, Ўзбекистон Республикасининг ҳалқаро шартномаларида белгиланган хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда солиқ ка тортилади.

- резидент Ўзбекистон Республикасининг фуқароси каби жисмоний шахслар даромадидан солиқ тулайди. Унинг манбаи Ўзбекистон Республикасидаги манбадан олган даромади бўлиб ҳисобланади.

5. Жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинадиган солиқни ҳисоблаш услубияти

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш учун солиқ ставкасини қўллаш мақсадида энг кам иш ҳақи миқдори йил бошидан ортиб борувчи якун бўйича (йил бошидан

тегишли даврнинг ҳар бир ойи учун энг кам иш ҳақларининг суммаси) ҳисобга олинади. Бунда жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи суммасини, шунингдек энг кам иш ҳақининг каррали миқдорларида назарда тутилган имтиёзларни ҳисоблаб чиқариш учун энг кам иш ҳақи миқдорининг жорий йилнинг 1 январидаги ҳолати инобатга олинади.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш ва ушлаб қолиш белгиланган солиқ солинадиган база ҳамда ставкалардан келиб чиққан ҳолда даромад ҳисобланишига қараб, йил бошидан ортиб борувчи якун бўйича ҳар ойда жисмоний шахснинг асосий иш жойи бўйича солиқ агенти томонидан амалга оширилади.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ҳисоблаб чиқарилган суммаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жисмоний шахсларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ўтказиладиган ҳар ойлик мажбурий бадаллар суммасига камайтирилади.

Жисмоний шахснинг асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан совға, моддий ёрдам ва бошқа турлардаги ёрдам олган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи суммасини қайта ҳисоб-китоб қилиш жисмоний шахс даромадлари тўғрисида декларация топширганда, давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

Йил мобайнида асосий иш (хизмат, ўқиш) жойи ўзгарган тақдирда, жисмоний шахс жорий йилда ўзига тўланган даромадлар ва ушлаб қолинган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи суммалари тўғрисидаги маълумотномани янги асосий иш (хизмат, ўқиш) жойидаги бухгалтерияга дастлабки иш ҳақи ҳисоблангунига қадар тақдим этиши шарт. Илгариги иш (хизмат, ўқиш) жойидан маълумотнома тақдим

этилмаган ёки солиқ тўловчининг идентификация рақами тақдим этилмаган тақдирда, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи белгиланган энг юқори ставка бўйича ушлаб қолинади. Маълумотнома ёки идентификация рақами кейинчалик тақдим этилган тақдирда, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи суммаси илгариги асосий иш (хизмат, ўқиш) жойида олинган даромадлар инobatга олинган ҳолда қайта ҳисоб-китоб қилинади.

Янги асосий иш (хизмат, ўқиш) жойида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш календарь йил бошидан буён илгариги ва янги иш (хизмат, ўқиш) жойларидан олинган жами даромаддан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

Меҳнат шартномаси бекор қилингандан сўнг ходимга илгариги асосий иш жойида тўловлар амалга оширилган тақдирда, мазкур тўловларга жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи имтиёзлар қўлланилмаган ҳолда солинади. Юридик шахс бу ходимга тўлаган даромаднинг жами суммаси ва ундан жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ушлаб қолинган умумий суммаси ҳақида бу юридик шахс ҳисобга қўйилган жойдаги давлат солиқ хизмати органига ўттиз кун ичида ёзма шаклда маълум қилиши шарт.

Асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан олинган даромадларга тўлов манбаида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш жами даромад суммасидан имтиёзлар қўлланилмаган ҳолда, белгиланган ставкалар бўйича ҳисобланишига қараб, йил бошидан ортиб борувчи якун бўйича амалга оширилади.

Агар асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан даромадлар олаётган жисмоний шахс бухгалтерияга ўз даромадидан жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг энг юқори

ставкаси бўйича ушлаб қолиш тўғрисида ариза берса, даромадлар тўлаётган юридик шахслар жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғини ушбу бўлимда назарда тутилган имтиёзларни қўлламаган ҳолда энг юқори ставка бўйича ушлаб қоладилар.

Солиқ агентлари жисмоний шахснинг талабига биноан унга даромадларининг суммалари ва турлари ҳақида, шунингдек жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг ушлаб қолинган суммаси тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланadиган шаклда маълумотнома беришлари шарт.

Жисмоний шахсларнинг асосий бўлмаган иш жойидан олган даромадларидан жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг якуний суммаси жисмоний шахснинг жами йиллик даромади тўғрисида тақдим этилган декларациянинг маълумотлари бўйича давлат солиқ хизмати органи томонидан ҳисоблаб чиқарилади.

Солиқ агентлари:

1) солиқ даври тугаганидан сўнг ўттиз кун ичида давлат солиқ хизмати органларига даромадлар олган жисмоний шахслар тўғрисида, асосий иш жойи бўйича даромадлар олган жисмоний шахслар бундан мустасно, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланadиган шаклда маълумотнома тақдим этиши шарт, унда қуйидагилар акс эттирилади:

солиқ тўловчининг — жисмоний шахснинг идентификация рақами;

солиқ тўловчининг фамилияси, исми, отасининг исми, доимий яшаш жойи манзили;

ўтган солиқ даври якунлари бўйича даромадларнинг умумий суммаси ва жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг ушлаб қолинган умумий суммаси;

солиқ агентининг идентификация рақами;

солиқ агентининг номи, жойлашган ери (почта манзили);

2) йилнинг ҳар чорагида, ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса йиллик молия ҳисоботини тақдим этиш муддатида давлат солиқ хизмати органларига ҳисобланган ва амалда тўланган даромадлар суммалари ҳамда жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг ушлаб қолинган суммалари тўғрисидаги маълумотларни Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланган шаклда тақдим этиши шарт.

Тўлов манбаида жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг ҳисоблаб чиқарилган суммаси бюджетга солиқ агенти томонидан қуйидаги муддатларда тўланади:

пул маблағларини олиш учун хизмат кўрсатувчи банкка ҳужжатларни тақдим этиш билан бир вақтда, иш ҳақи бўйича ойнинг биринчи ярми учун бўнак (аванс) олиш учун ҳужжатлар тақдим этилганда солиқни тўлаш амалга оширилмайди;

тўлов натура ҳолида амалга оширилган ой тугаганидан кейин беш кун ичида, агар бундай тўловга қонун ҳужжатларида рухсат берилган бўлса.

Агар юридик шахснинг банк ҳисобварағида иш ҳақини тўлаш ва бир вақтнинг ўзида ходимларнинг иш ҳақидан ушлаб қолинган солиқларни бюджетга ўтказиш учун маблағлар етарли бўлмаса, жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи банк ҳисобварағидаги қолдиқ маблағларга мутаносиб суммада бюджетга ўтказилади.

6. Декларация тушунчаси ва уни жорий қилиш сабаблари.

Жисмоний шахсларнинг декларацияга киритиладиган даромадлари таркиби

Бозор иқтисодиёти шароитда жисмоний шахслар томонидан амалга ошириладиган турли фаолиятларни тўғри ҳисобга олиш фақат улар томонидан қўлга киритиладиган даромадлар доирасида назоратга олиниши мумкин. Шу боис жисмоний шахсларни жами йиллик даромадини ҳисобга олиш орқали декларация тузиш муҳимдир.

Декларация асосида солиқ солинадиган даромадларга Ўзбекистон Республикаси резидентларининг қуйидаги даромадлари киради:

- мулкӣ даромадлар, агар бу даромадларга тўлов манбаида солиқ солинмаган бўлса;
- фан, адабиёт ва санъат асарларини яратганлик ҳамда улардан фойдаланганлик учун муаллифлик ҳақи тариқасида олинган даромадлар;
- асосий бўлмаган иш жойидан олинган моддий наф тарзидаги даромадлар;
- Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқаридаги манбалардан олинган даромадлар;
- солиқ агентлари бўлмаган манбалардан олинган даромадлар.

Солиқ тўловчилар даромадлар бўйича жами йиллик даромад тўғрисидаги декларацияни, агар ушбу моддада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, доимий яшаш жойидаги давлат солиқ хизмати органига ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 1 апрелидан кечиктирмай тақдим этади.

Декларация қилиниши шарт бўлмаган даромадларни олган солиқ тўловчилар доимий яшаш жойидаги давлат солиқ хизмати органига жами йиллик даромадлари тўғрисидаги декларацияни ихтиёрий равишда тақдим этиши мумкин;

Ўзбекистон Республикаси резиденти бўлган чет эллик жисмоний шахс ўтган солиқ даври учун даромадлар тўғрисида жорий йилнинг 1 апрелигача декларация тақдим этади.

Чет эллик жисмоний шахс — Ўзбекистон Республикасининг резиденти ушбу бобда белгиланган тартибга мувофиқ солиқ солиниши лозим бўлган даромад келтираётган фаолиятини календарь йили ичида тугатган ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарига чиқиб кетаётган бўлса, унинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида турган вақтда жорий солиқ даврида ҳақиқатда олган даромадлари тўғрисидаги декларация мазкур жисмоний шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарига чиқиб кетишидан бир ой аввал тақдим этилиши лозим. Агар чет эллик жисмоний шахс — Ўзбекистон Республикасининг резиденти жорий йилнинг 1 февралига қадар доимий яшаш учун хорижга чиқиб кетаётган бўлса, жорий йил учун даромадлар бўйича декларация тақдим этилмайди.

Тақдим этиш тартиби белгиланган даромадлар тўғрисидаги декларация бўйича ҳисоблаб чиқарилган жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинadиган солиқни тўлаш декларация топширилган пайтдан эътиборан ўн беш кун ичида амалга оширилади.

Грант олган жисмоний шахс даромадлар тўғрисидаги декларацияни топшираётганда грант бўйича олинган даромад суммасини, жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи миқдорини, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан ваколат берилган фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш бўйича органнинг тегишли хулосасини кўрсатади.

Мол-мулкни ижарага беришдан даромад олаётган жисмоний шахс, агар ушбу даромадларга жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг тўлов манбаида солиқ солинмаса, белгиланган муддатларда жами йиллик даромад тўғрисида декларация тақдим этиш билан бир

каторда ижарадан даромадлар пайдо бўлган кундан эътиборан биринчи ой тугаганидан кейин беш кунлик муддатда дастлабки тарздаги декларация ҳам тақдим этади.

Мол-мулкни ижарага беришдан даромадлар олиш тугаган тақдирда жисмоний шахс доимий яшаш жойидаги давлат солиқ хизмати органини бу ҳақда ёзма шаклда хабардор этади.

Агар солиқ тўловчи даромадлар тўғрисидаги декларацияни тақдим этмаган бўлса, давлат солиқ хизмати органи ўзидаги мавжуд маълумотлар асосида солиқ суммасини энг юқори ставка бўйича ҳисоблашга ва солиқ тўловчига тўланиши лозим бўлган ҳисобланган солиқ суммаси тўғрисида билдиришнома топширишга ҳақли. Солиқ тўловчи томонидан жами йиллик даромади тўғрисида декларация тақдим этилган тақдирда, солиқнинг якуний суммаси ушбу декларация ҳисобга олинган ҳолда аниқланади.

Жисмоний шахслар — Ўзбекистон Республикасининг резидентлари даромадлар тўғрисидаги декларациянинг маълумотлари асосида ҳисоблаб чиқарилган, жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғини ўтган солиқ давридан кейинги йилнинг 1 июнидан кечиктирмай тўлайдилар.

Жисмоний шахслар — Ўзбекистон Республикасининг резидентлари ҳисоблаб чиқарилган даромад солиғини хорижий давлатда жойлашган банк ҳисобварағидан чет эл валютасида тўлаши мумкин. Бунда жисмоний шахслардан олинadиган, миллий валютада ифодаланган солиқ жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи тўланган санада Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган курс бўйича чет эл валютасида қайта ҳисоблаб чиқилади.

Мол-мулкни ижарага беришдан даромадлар оладиган жисмоний шахслар жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғини тақдим

этилган дастлабки декларация асосида ҳар ойда даромад олинган ойдан кейинги ойнинг бешинчи кунигача тўлайдилар. Йил тугагач, жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинадиган солиқнинг йиллик суммаси ҳақиқатда олинган даромад бўйича ҳисоблаб чиқарилади. Бу сумма билан йил мобайнида тўланган суммалар ўртасидаги фарқ келгуси йилнинг 1 июнидан кечиктирмай солиқ тўловчидан ундирилиши ёки унга қайтарилиши керак.

Жисмоний шахсларнинг даромадларидан олинадиган солиқ тўланган сана қуйидагилардир:

- юридик шахслар ёки жисмоний шахслар томонидан банкдаги ҳисобварағидан тўлангани тақдирда — уларнинг банкдаги ҳисобварағидан маблағлар ҳисобдан чиқарилган кун;

- жисмоний шахслар томонидан нақд пул маблағлари киритилган тақдирда — банк кассасига маблағлар тўланган сана.

Давлат солиқ хизмати органлари томонидан ҳисоблаб чиқариладиган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини тўлаш тўлов хабарномасида кўрсатилган муддатларда амалга оширилиши керак.

Декларация бўйича қўшимча ҳисобланаган солиқ суммасини бюджетга тўлаш муддати қуйидагича:

1. Жисмоний шахслар – Ўзбекистон Республикаси резидентлари даромадлар тўғрисидаги декларациянинг маълумотлари асосида ҳисоблаб чиқарилган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини тугаган солиқ давридан кейинги йилнинг **1 июнидан кечиктирмай тўлайдилар.**

2. Жисмоний шахс- Ўзбекистон Республикаси резидентлари ҳисобланган даромад солиғини хорижий давлатда жойлашган банкдан чет эл валютасини тўлаши мумкин. Бунда, жисмоний шахснинг чет эл валютасида ифодаланган даромадлари, даромадлар амалда олинган

санадаги Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг белгилаган курси асосида Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасига қайта ҳисоб-китоб қилинади.

3. Мол-мулкни ижарага беришдан даромад оладиган жисмоний шахслар тақдим этилган дастлабки декларация асосида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳар ойда даромад олинган ойдан кейинги ойнинг бешинчи кунигача тўлайдилар. Йил тугаши билан солиқнинг йиллик суммаси ҳақиқатда олинган даромад бўйича ҳисоблаб чиқарилади. Бу сумма билан йил мобайнида тўланган сумма ўртасидаги тафовут солиқ тўловчидан ундирилиши ёки келгуси йилнинг 15 мартигача унга қайтарилиши керак.

4. Солиқ тўловчининг ҳисобварағидан маблағлар кўчирилган кун юридик шахслар томонидан, шунингдек банкда ҳисобварағига эга жисмоний шахслар томонидан жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини тўлаш санаси ҳисобланади, бошқа ҳолларда эса, шу жумладан жисмоний шахслар учун – кредит муассасаларининг кассасига маблағлар киритилган сана ҳисобланади.

5. Давлат солиқ хизмати органлари томонидан ҳисоблаб чиқариладиган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини тўлаш тўлов хабарномасида кўрсатилган муддатларда амалга оширилиши лозим.

Ўз-ўзини текшириш учун саволлар

1. Қандай шахсларни жисмоний шахслар деб аташади?
2. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ўзига хос хусусиятлари нимада?
3. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи бюджет даромадлари таркибида қандай аҳамиятга эга?

4. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг тўловчилари кимлар?

5. Жисмоний шахсларнинг жами йиллик даромадларига қайси даромад турлари киради?

6. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкалари қайси мезонлар асосида белгиланади?

7. Меҳнатга ҳақ тўлаш шаклида олинадиган даромадлар таркибига қандай даромадлар киради?

8. Жисмоний шахсларнинг мулкӣй даромадларига солиқ ставкалари қандай белгиланади?

9. Норезидент жисмоний шахсларнинг даромадларига тўлов манбаида қандай тартибда солиқ ставкалари қўлланилади?

10. Қайси жисмоний шахсларнинг даромадлари ҳар бир тўлиқ ой учун энг кам иш ҳақининг тўрт баравари миқдорида солиқдан озод этилади?

11. Ўта зарарли, ўта оғир, зарарли ва оғир шароитли ишларда банд бўлган ходимларнинг даромадларига қандай ставкада солиқ белгиланади?

Топшириқлар

1. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг моҳиятини ўрганиш.

2. Жисмоний шахсларнинг даромадларини декларация усулида солиққа тортиш тартибини ўрганиб чиқиш.

3. Солиқ имтиёзларини ўрганиш.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ БЎЙИЧА АМАЛИЙ ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Янги солиқ концепциясига кўра 2019 йилдан даромад солиғи ставкаси қанча этиб белгиланиши назарда тутилган?

- a) 12%
- b) 15%
- c) 13%
- d) 10%

2. Жисмоний шахслар тўлаётган солиқлар ичида бюджет тушумларидан салмоқли ўринни эгаллайдиган солиқ бу-

- a) жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- b) юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи
- c) жисмоний шахслардан олинадиган ИНПС
- d) юридик шахслардан олинадиган ЯИТ

3. Меҳнатга ҳақ тўлашни миқдори неча қисмдан иборат?

- a) 4
- b) 3
- c) 2
- d) 1

4. Солиқ қонунчилигида солиққа тортиш мақсадида солиқ тўловчилар иккига бўлинган улар қайсилар?

- a) Корхоналар ва жисмоний шахслар
- b) Корхоналар ва фуқаролар
- c) Юридик шахслар ва фуқаролар
- d) Юридик ва жисмоний шахслар

5. Солиқ қонунчилигида жисмоний шахслар бу-

a) юридик шахс мақомини олмаган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар киради.

b) юридик шахс мақомини олмаган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, ажнабий фуқаролар киради.

c) Ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар киради.

d) юридик шахс мақомини олмаган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, ажнабий фуқаролар ва чет эл фуқаролари ҳамда фуқаролиги бўлмаган шахслар киради.

6. Ўзбекистон Республикасининг резиденти бу-

a) Ўзбекистон Республикасининг барча фуқаролари

b) Доимий яшаб турган ёки молия йилида бошланадиган ёхуд тугайдиган ўн икки ойгача бўлган исталган давр мобайнида 183 кун ёки ундан кўпроқ муддатда Ўзбекистонда турган жисмоний шахс

c) Барча солиқ тўловчилар

d) Молия йили даврида барча солиқ тўловчилар

7. Ўзбекистон Республикасида иккинчи тахриридаги Колиқ Кодекси қачондан кучга кирган?

a) 2007-йил 1-январ

- b) 2008-йил 1-январ
- c) 2005-йил 1-август
- d) 2000-йил 1-август

8. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи қачондан бошлаб жорий этилган?

a) Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 15 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет давлатлар фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида”ги Қонуни асосида

b) Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 15 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет давлатлар фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида”ги Қонуни асосида

c) Ўзбекистон Республикасининг 1990 йил 15 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет давлатлар фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида”ги Қонуни асосида

d) Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 15 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет давлатлар фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида”ги Қонуни асосида

9. Ўзбекистон Республикасининг резиденти бўлмаган жисмоний шахсларга қайси манбалардан олинган даромадлар бўйича солиқ солинади?

a) Ўзбекистон Республикаси айрим фаолият манбалари

b) Ўзбекистон Республикасидан ташқаридаги фаолияти манбаларидан

c) Фоиз кўринишидаги даромадлари манбаидан

d) Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги манбалардан

10. Ўзбекистон Республикасининг резиденти бўлган жисмоний шахсларга уларнинг қайси фаолияти манбаларидан олинган даромадлари бўйича солиқ солинади ?

a) Ўзбекистон Республикасидаги, шунингдек ундан ташқаридаги фаолияти манбаларидан

b) Саноат соҳаси бўйича манбалар

c) Фоиз кўринишидаги даромадлари манбаидан

d) Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги манбалардан

11. Солиқларнинг ташкил қилиш услублари икки гуруҳга бўлинади булар?

a) Ихчамлаштирилган ва умумий тартибда

b) Элементлари ва тамойиллари

c) солиқ имтиёзлари ва солиқ манбаи

d) солиқ юки ва бошқалар киради

12. бу солиқ туловчиларнинг солиқ идораларига узларининг жами олган даромади, килган харажатлари ва

конун буйича солиқдан имтиёзларини курсатувчи ёзма равишда берилган хужжат – баённомадир

- a) Солиқ манбаи
- b) Солиқ декларацияси
- c) Давлатнинг солиқ сиёсати
- d) Солиқ стратегияси

13. Давлатнинг солиқ сиёсати бу ?

- a) давлатнинг узок йилларга мулжалланган солиқ соҳасидаги юналишлар йигиндисидир
- b) бу давлатнинг солиқ стратегиясини маълум киска муддатларда(чорак, йил) хатга тадбик қилиш чора-тадбирларидир
- c) бу солиқ соҳасидаги давлатнинг аниқ мулжалланган ҳукукий меъёрлар ва амалга ошириб бораётган чора-тадбирлари йигиндисидир. Солиқ сиёсатида ҳам давлат ислохотларни аста-секин, босқичма-босқич олиб бормоқда
- d) бу солиқларнинг бирон-бир томонини курсатувчи қисми.

14. Солиқ манбаи бу-?

- a) Солиқ тўловчининг даромади ҳисобланади
- b) Солиқ ходимининг фаолияти ҳисобланади
- c) Солиқ стратегияси
- d) Давлатнинг солиқ сиёсати

15. Ўзбекистон Республикасининг бугунги кунда жисмоний шахслар тўлаётган солиқлар ва йиғимлар бюджет даромадларининг қарийиб неча фоизини ташкил этмоқда?

- a) 15-20 %
- b) 20-25 %
- c) 10-12%
- d) 12-25%

16. Тўғри солиқлар таркибига қуйидагилардан қайси бирини киритишимиз мумкин?

- a) Жисмоний шахслар даромадидан олинадиган солиқ
- b) Қўшилган қиймат солиғи
- c) Акциз солиғи
- d) ЯИТ

17. Солиқ солиш мақсадида жисмоний шахслар нечи гуруҳга бўлинади?

- a) 3 га
- b) 5 га
- c) 2 га
- d) 4га

18. Солиқ объекти деганда нимани тушунаси?

- a) Солиқ тўловчининг солиқ солинадиган даромади, мол-мулк қиймати, товар, ер майдони, от қучи ва бошқалар тушунилади
- b) Солиқ тўловчилар тушунилади.
- c) Солиқ ундирувчилар тушунилади.
- d) Иқтисодий фаолият тушунилади.

19. Солиқ субъекти деганда бу-

- a) Солиқ тўлаш мажбурияти юкланган юридик ва жисмоний шахслар
- b) Солиқ солинадиган даромад тушунилади
- c) Солиқ солинидаиган иш ҳақи тушунилади.
- d) Солиқ ундирувчилар билан солиқ тўловчилар тушунилади.

20. Солиқ тўловчилар бу –

- a) зиммасига солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаш мажбурияти
- b) Резидентлар
- c) Норезидентлар
- d) юридик шахслар

21. Жисмоний шахсларга берилган имтиёзлар бу

- a) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарининг бошлиқлари ва ходимлари
- b) консуллик муассасаларининг мансабдор шахслари, уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари.
- c) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасаларининг маъмурий-техник ходимлари ҳамда уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари
- d) барча жавоблар тўғри

22. Солиқ квотаси бу ?

- a) солиққа тортишининг маълум бирлигидан олинadиган солиқнинг миқдори, ҳажми, ўлчами
- b) солиққа тортиладиган қийматнинг ҳақиқий қийматга нисбати.
- c) конун ҳужжатларига кўра солиқ тўлаш мажбурияти юкланган жисмоний ва юридик шахслар ҳамда тўловчиларнинг бошқа тоифалари.
- d) Тўғри жавоб йуқ

23. Қуйидаги қайси жисмоний шахслар ҳар ой учун энг кам иш ҳақининг 4 баравари миқдоридаги даромадлар бўйича солиқдан озод қилинган.

- a) “Ўзбекистон Қаҳрамони”, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган шахслар, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган шахслар
- b) ёш oilалар томонидан якка тартибдаги тадбиркорлук билан шўғиланувчилар
- c) давлат заёмининг облигациялари бўйича ютуқлар, давлат қимматли қоғозлари бўйича фоизлар, лотерея бўйича ютуқлар
- d) фуқароларнинг суғурта товони сифатида оладиган суммалари

24. Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодексининг нечанчи моддасида назарда тутилган тартибда ва муддатларда даромадлар тўғрисида декларация тақдим этади?

- a) 189-моддасида
- b) 192-моддасида
- c) 190-моддасида
- d) 200-моддасида

25. Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган бюджет даромадлари ва харажатлари классификациясининг даромадлар қисмидаги ҳар бир

солиқ ва бошқа мажбурий тўловларга мўлжалланган қисм, банд, код ва моддага мувофиқ ваколатли банкларнинг ҳисоб-китоб счётига ёзиладиган, ҳисобланган ва ҳақиқатда келиб тушган солиқ бадаллари (тўловлари) ва молиявий санксиялар нима дейилади ?

a) Солиқ тушумлари

b) Солиқ бадаллари

c) Солиққа тортиш манбаи

d) Солиққа тортиш нормаси

26. Солиқ агенти бу - ?

a) Ўзбекистон ҳудудида ҳам чет элда олган даромадларидан олган даромадларидан солиқ тулайдилар

b) Юридик ва жисмоний шахслардан солиқни ушлаб қолиш ва давлат бюджетига ўтказиб берувчи юридик шахслар

c) Ўзбекистон ҳудудида олинадиган умумдавлат солиқлари, маҳаллий солиқлар ва йиғимлар тулайдиган шахслар

d) Юридик ва жисмоний шахслар

27. Жисмоний шахсларнинг жами йиллик даромади тўғрисидаги декларация шакли қайси оғинлар томонидан тасдиқланади?

a) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан

b) Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан

c) Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан

d) Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб Палатаси томонидан

28. Солиқ тўловчиларнинг индефикацияон раками (СТИР) деб нимага айтилади?

a) бу давлатнинг солиқ стратегиясини маълум қиска муддатларда(чорак, йил) хатга тадбиқ қилиш чора-тадбирларидир

b) бу давлатнинг узок йилларга мўлжалланган солиқ соҳасидаги юналишлар йиғиндисидир

c) солиқ тўловчининг солиқ идораларидан рўйхатдан ўтганлигини кўрсатувчи далилдир.

d) бу солиқ соҳасидаги давлатнинг аниқ мўлжалланган ҳукукий меъёрлар ва амалга ошириб бораётган чора-тадбирлари йиғиндисидир.

29. Солиқ қонунчилиги бузилганда қўлланиладиган жазолар (санксиялар) нечи гуруҳга бўлинади?

a) 3 гуруҳга

b) 2 гуруҳга

c) 5 гуруҳга

d) тўғри жавоб йўқ

30. Латвия давлатида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

a) 25 %

b) 20 %

c) 19 %

d) 23 %

31. Венгрия давлатида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

- a) 10 %
- b) 14 %
- c) 20 %
- d) 21 %

32. Литва давлатида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

- a) 15 %
- b) 18 %
- c) 20 %
- d) 14 %

33. Беларуссия давлатида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

- a) 10 %
- b) 14 %
- c) 13 %
- d) 18 %

34. Қозоқистон давлатида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

- a) 11 %
- b) 10 %
- c) 15 %
- d) 20 %

35. Ўзбекистон Республикасида 2019 йил 1 январдан бошлаб жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

- a) 12 %
- b) 11 %
- c) 14 %
- d) 20 %

36. Россия Федерациясида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаси нечи фоиз?

- a) 11 %
- b) 13%
- c) 15 %
- d) 10 %

37. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ сиёсатини такомиллаштириш концепцияси доирасида 2019 йил 1 январдан бошлаб шахсий жамғариб бориладиган пенсия таминоти неча фоизни ташкил қилади?

- a) 0.2 %
- b) 1 %
- c) 0.1 %
- d) 0.5 %

38. Моддий наф тарзидаги даромадларга қандай даромадлар киради?

а) солиқ тўловчининг манфаатларини кўзлаб текинга, шу жумладан ҳада шартномаси асосида берилган мол-мулк, бажарилган ишлар ва кўрсатилган хизматлар қиймати

б) фоизлар, дивидендлар, мол-мулкни ижарага беришдан олинган даромадлар

с) Иш берувчи билан меҳнатга оид муносабатларда бўлган ва тузилган меҳнат шартномасига мувофиқ

д) стипендиялар

39. Жисмоний шахсларнинг қуйдагилардан қайси даромадларига солиқ солинмайди?

а) моддий ёрдам суммаларидан, давлат пенсиялардан, олинган алиментлар спортчилар олган пул мукофоти

б) меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадлар

с) мулкӣ даромадлар

д) моддий наф тарзидаги даромадлар

40. Умумдават солиқларига қайси бир солиқ тури киради?

а) Жисмоний шахслар даромад солиғи

б) Қатъий белгиланган солиқ

с) Ягона ер солиғи

д) Суғурта бадали

41. Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлар солиқлар бўйича имтиёзлар бериш ҳуқуқига эгами?

а) Эга эмас.

б) Худудида жойлашган тўловчиларга имтиёз беришга ҳақли.

с) Худуди доирасидан ташқарида жойлашган имтиёз беришга ҳақли.

д) Нотўғри жавоб йўқ

42. Солиқ суммасини ҳисоблаш учун даставвал нима ҳисобга олинади?

а) Солиқ тортиладиган манбаа ҳисобланади.

б) Солиқ тортиладиган қарз ҳисобланади.

с) Солиқ бўйича имтиёз ҳисобланади.

д) Солиқ ставкаси ҳисобланади.

43. Солиқ тўловчилар доирасидан келиб чиққан ҳолда солиқлар нечи гуруҳга бўлиниши мумкин?

а) 2 гуруҳга

б) 3 гуруҳга

с) 5 гуруҳга

д) 4 гуруҳга

44. Солиқ базаси бу-?

а) солиқ объектининг солиқ ставкаси қўлланиладиган миқдори

б) мулкӣ даромадлар миқдори

с) молиявий жазо миқдори

д) Регрессив ставка миқдори

44. Регрессив ставка бу-?

а) бу ставкада даромад ёки бошқа объект киймати ошиб бориши билан бирга солиқ ставкаси ҳам ошиб боради

b) бу солиқ ставкасида даромад ошиши билан ёки солиқ объекти узгариши билан солиқ ставкаси камайиб боради.

c) бунда ставка узгармасдан даромад, оборот, харажат ошган тақдирда ҳам ставка пропорсияси узгармайди.

d) У солиқ туловчининг даромади, мулки, оборотидаги давлатнинг хиссасидир

45. бу ҳар чоракда бир марта ушиб боровчи яқун билан ҳақиқий топилган даромаддан келиб чиқиб тузиладиган ва бухгалтерия ҳисоботи топширган кунда солиқ идорасига топшириладиган, корхонанинг ҳақиқий бюджетга туланиши лозим бўлган даромадга солинадиган солиқ суммасини билдирган ҳужжатдир.

a) Солиқ ҳисоби

b) Солиқ тактикаси

c) Солиқ манбаи.

d) Регрессив ставка

46. Солиқ даври деб нимага айтилади ?

a) солиқ базасининг (негизининг, асосининг) шаклланиш жараёни тугайдиган муддат

b) солиққа тортишнинг маълум бирлигидан олинadиган солиқнинг миқдори, ҳажми, ўлчами

c) солиқ ставкасида даромад ошиши билан ёки солиқ объекти узгариши билан солиқ ставкаси камайиб боради

d) Тўғри жавоб йўқ

47. Солиққа оид жиноятчилар учун жавобгарлик ўлчови қандай номланади ?

a) молиявий жазо

b) маъмурий жазо

c) жиноий жазо

d) ҳамма жавоб тўғри

48. Қонунчиликда назарда тутилган ёки шартнома мажбурийати бўйича белгиланган вақтдан кечиккан ҳар бир кун учун битим бўйича қайд этилган сумманинг фоизидаги улуши қандай номланади ?

a) Пеня

b) Суғурта бадали

c) Солиқ манбаи

d) Солиққа тортиш нормаси

49. Солиқ туловчининг муайян вақт оралиғида тўлаган солиқлари йиғиндисини ифодалайди. Бунда солиқ туловчиларнинг тўлайдиган барча солиқлар ва солиқсиз мажбурий тўловларининг йиғиндисини ифодаланади. Бу нима?

a) Суғурта бадали

b) Солиқ ҳисоби

c) Солиқ юки

d) Барча жавоб тўғри

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ БЎЙИЧА МАСАЛАЛАР ТЎПЛАМИ

1-масала

Масала. 2018 йил январ ойида “Зиёда Нур” корхонаси А.Камоловга моддий ёрдам билан жами 2 500 000 сум иш ҳақи ҳисоблади. Бу ходимга шу ойда 300 000 сум моддий ёрдам берилди. Ушбу ходим ҳар ойи 20 ёшли фарзандига иш ҳақидан 450 000 сўм контракт пули тўлайди. Бу ходимнинг даромад солиғи суммасини ҳисобланг.

Ечилиши:

1. $2\,500\,000 - 300\,000 - 450\,000 = 1\,750\,000$ сўм
2. $(1\,750\,000 - 10 \cdot 172\,240) \cdot 22.5\% + (10 \cdot 172\,240 - 5 \cdot 172\,240) \cdot 16.5\% + (5 \cdot 172\,240 - 172\,240) \cdot 7.5\% = 199\,980$ сўм

Даромад солиғи 199 980 сўмни ташкил этади.

2-масала

Масала. 2018 йилда “Бизнес Сентер” корхонасининг ишчи ходими Рахимов А январ ойида 2 200 000 сум иш ҳақи ҳисобланди. А.Рахимовга шу ойда 350 000 сум устама берилди. Бундан ташқари ҳар ойи иш ҳақидан 250 000 сум ипотека кредити тўлайди. Ушбу ходим 1-гурӯҳ ногирони мақомига эга. Бу ходимнинг даромад солиғини ҳисобланг.

Ечилиши:

1. $2\,200\,000 + 350\,000 - 250\,000 = 2\,300\,000$ сўм
2. $2\,300\,000 - 4 \cdot 172\,240 = 1\,611\,040$ сўм
2. $(1\,611\,040 - 5 \cdot 172\,240) \cdot 16.5\% + (5 \cdot 172\,240 - 172\,240) \cdot 7.5\% = 175\,395$ сўм

Даромад солиғи 175 395 сўмни ташкил этади.

3-масала

Масала. Корхона ишчи ходими 2018 йил январ ойидан бошлаб ўз иш фаолиятини бошлади. Ишчи ходимга январ ойида 900 000 сўм, февралда 950 000 сўм, март ойида 1 000 000 сўм иш ҳаққи ҳисобланди. Бу ходимнинг даромад солиғини ўсиб боровчи тартибда ҳисобланг.

4-масала

Масала. 2019 йилда “Нурафшон” корхонаси ходими В.Жураевга сентябр ойи учун 2 600 000 сум иш ҳақи ҳисоблади. Бу ходимга шу ойда 300 000 сум мукофот пули берилди. Ушбу ходим Шухрат медали билан тақдирланган. Бу ходимнинг даромад солиғи суммасини

Ечилиши:

1. $2\,600\,000 + 300\,000 = 2\,900\,000$ сўм
2. $2\,900\,000 - 4 \cdot 223\,000 = 2\,008\,000$ сўм
3. $2\,008\,000 \cdot 12\% = 240\,960$ сўм

Даромад солиғи 240 960 сўмни ташкил этади.

5-масала

Масала. 2019 йилда Самарқанд шаҳрида жойлашган “Авесто” номли корхона ишчи ходимиға январ ойида 1 200 000 сум иш ҳақи ҳисобланди. Бу ходимға шу ойда оилавий шароитида оғир муаммолар бўлганлиги сабабли корхона томонидан 2 500 000 сум моддий ёрдам берилди. Ушбу ходим 1-гуруҳ ногирони мақомиға эға. Бу ходимнинг даромад солиғи суммасини ва қўлиға қанча маблағ тегишини ҳисобланг.

6-масала

Масала. 2019 йилда “Адидаc” корхонаси ишчи ходимиға январ ойи учун 1 740 000 сум иш ҳақи ҳисобланди. Бу ходим ҳар ойда кўп квартирали уйдаги квартирани сотиб олганлиги учун ипотека кредитиға 500 000 сум тулайди. Ушбу ходим шу ойда корхона томонидан спорт мусобақасида қатнашди ва халқаро спорт мусобақасида совринли 1-ўринни эгаллаганлиги учун 5 000 000 сум пул мукофоти билан тақдирланди. Бу ходимнинг даромад солиғи суммасини ҳисобланг.

7-масала

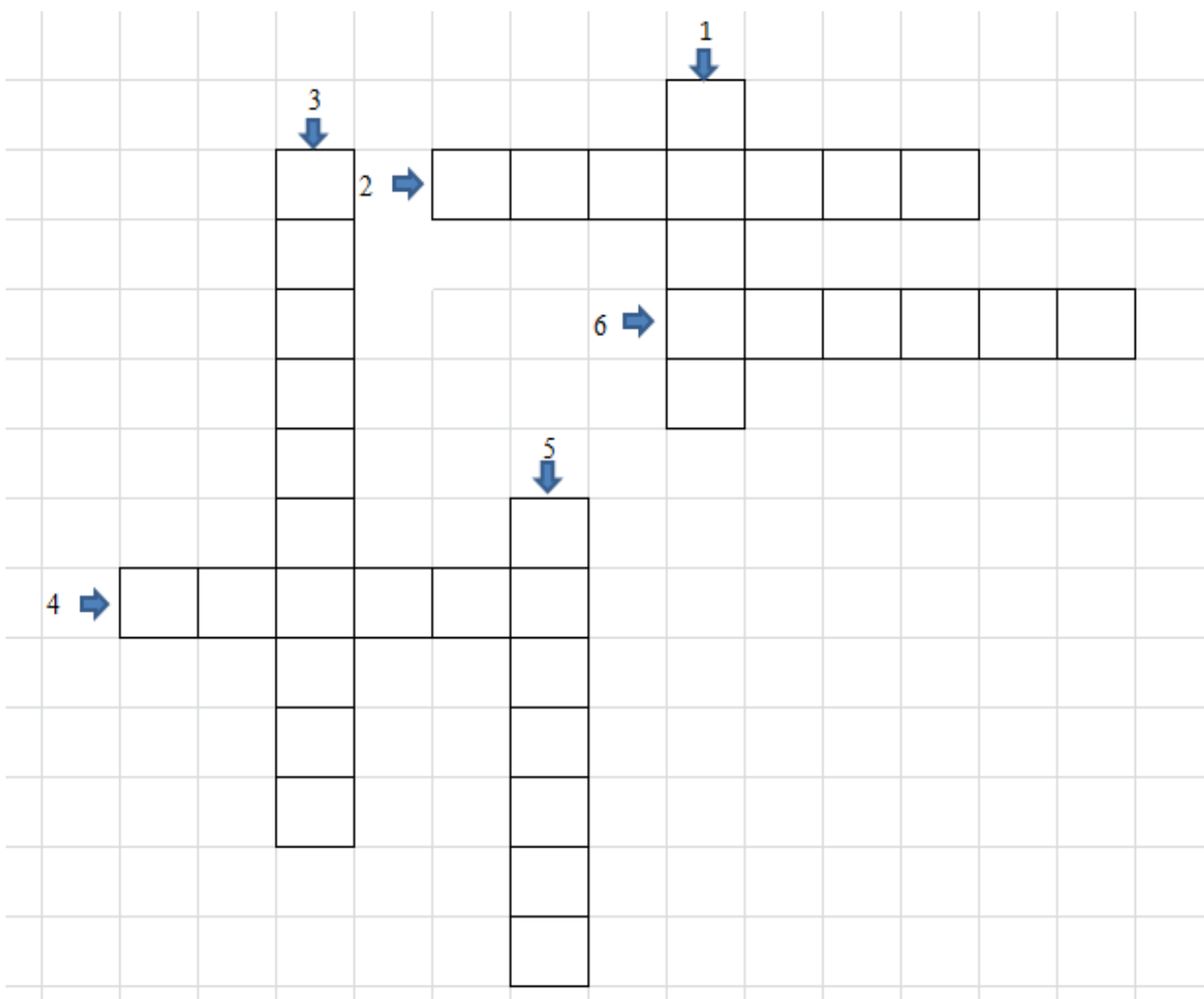
Масала. “Agro Mir” корхонаси 2018 йил 3-августда янги ишчи ходим Ф.Мардонов билан меҳнат шартномаси тузган эди. Ишчи ходим август ойигача ҳеч қаерда ишламаган. Ишчи ходимға август ойида 1 200 000 сўм, сентябрда 1 650 000 сўм, октабр ойида 1 600 000 сўм иш ҳақи ҳисобланди. Бу ходимнинг даромад солиғини ҳисобланг.

2019 йил май ойида корхона ходимларининг даромад солиғини ҳисобланг

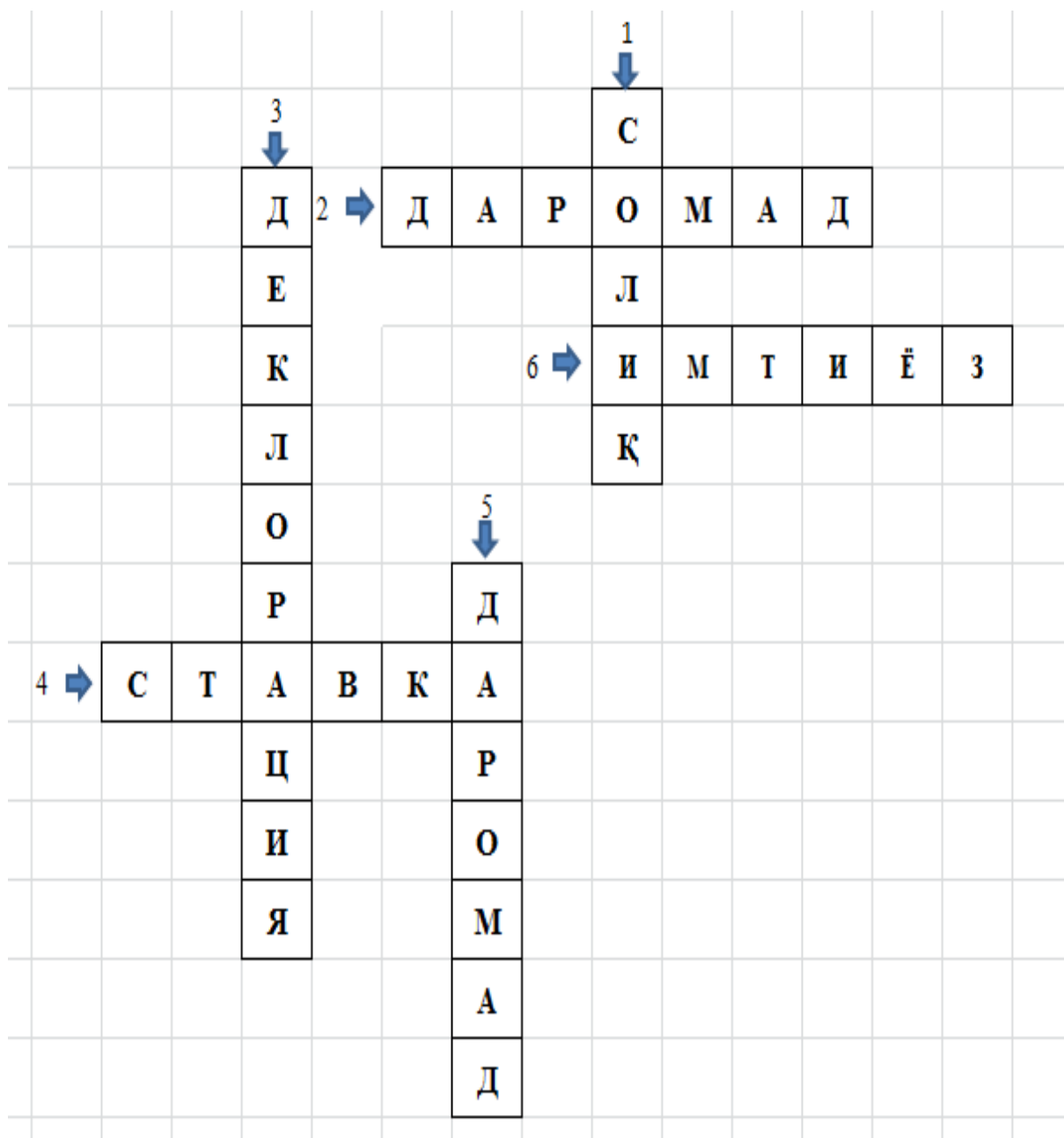
№	Фамилия исми	Лавози ми	Иш ҳақи	Иш куни	Ҳисобл анди	Даромад солиғи	ИНПС
				25			
1	Суюнов А	асс	2 200 000	21			
2	Низомов М	асс	2 300 000	25			
3	Ахроров Э	доц	2 150 000	19			
4	Хамроев Р	доц	1 850 000	23			
5	Мусаев В	проф	1 650 000	22			
6	Набиев В	асс	1 500 000	21			
	ЖАМИ						

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи бўйича ўсиб боровчи тартибининг ҳисоб-китоб жадвали

Январ			май			сентябр		
0	1	0	0	5	0	0	9	0
1	5	7,5	5	25	7,5	9	45	7,5
5	10	16,5	25	50	16,5	45	90	16,5
10		22,5	50		22,5	90		22,5
феврал			июн			октябр		
0	2	0	0	6	0	0	10	0
2	10	7,5	6	30	7,5	10	50	7,5
10	20	16,5	30	60	16,5	50	100	16,5
20		22,5	60		22,5	100		22,5
март			июл			ноябр		
0	3	0	0	7	0	0	11	0
3	15	7,5	7	35	7,5	11	55	7,5
15	30	16,5	35	70	16,5	55	110	16,5
30		22,5	70		22,5	110		22,5
апрел			август			декабр		
0	4	0	0	8	0	0	12	0
4	20	7,5	8	40	7,5	12	60	7,5
20	40	16,5	40	80	16,5	60	120	16,5
40		22,5	80		22,5	120		22,5

1. Солиқ Кодексида белгиланган, муайян миқдорларда ундириладиган, мунтазам, қайтариб берилмайдиган ва беғараз хусусиятга эга бўлган, бюджетга йўналтириладиган мажбурий пул тўлови нима деб аталади?
2. Жисмоний шахснинг асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан совға, моддий ёрдам ва бошқа турлардаги ёрдам олган жисмоний шахслардан даромад солиғи нима асосида ундирилади ?
3. Жисмоний шахснинг асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан совға, моддий ёрдам ва бошқа турлардаги ёрдам олган жисмоний шахслардан даромад солиғи нима асосида ундирилади ?
4. Солиқ бу - объектнинг ҳар бир бирлиги учун давлат томонидан белгилаб қўйилган меъёрдир.
5. Солиқ солинадиганга эга бўлган жисмоний шахслар жисмоний шахслардан олинадиган солиғи тўловчилари ҳисобланади.
6. Солиқ кодексининг 179-моддаси ва 180-моддаларида асосан нималар назарда тутилади?

ГЛОССАРИЙ

Солиқ юки - Солиқ тўловчининг муайян вақт оралиғида тўлаган солиқлари йиғиндисини ифодалайди. Бунда солиқ тўловчиларнинг тўлайдиган барча солиқлар ва солиқсиз мажбурий тўловларининг йиғиндисини ифодаланади.

Солиқ механизми - Давлат, жамият ва алоҳида субъектларнинг ижтимоий-иқтисодий эҳтиёжларини қондириш юзасидан марказлаштирилган ва марказлаштирилмаган пул маблағлари фондларини ташкил этиш билан боғлиқ объектив муносабатларни бошқариш усуллари йиғиндисини.

Солиқ декларацияси - Солиқ тўловчининг солиқ органига маълум бир давр оралиғида олган даромадлари ҳамда унга қўлланиладиган чегирма ва имтиёзларни ўзида акс эттирган махсус шаклдаги расмий баёноти. Солиқ органи унга ва амалдаги солиқ ставкаларига асосланиб, тўланиши белгиланган солиқ суммалари ундирилишини назорат қилади.

Солиқ назорати - Юридик ва жисмоний шахслар томонидан солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларнинг тўлиқ ва ўз вақтида тўланишини таъминлаш устидан назорат.

Солиққа тортиш бирлиги - Бу объектнинг ўлчов бирлиги. Масалан, даромад ёки мол-мулк солиғида объектнинг ўлчов бирлиги бўлиб унинг сўмдаги баҳоси ифодаланса, ер солиғида ўлчов бирлиги бўлиб кв.м. ёки гектар ҳисобланади.

Солиқ тизими - Мамлакат доирасида (ҳудудида) тўловлардан (юридик ва жисмоний шахслардан) белгиланган тартибда олинадиган солиқлар, йиғимлар ва бошқа тўловлар ҳамда улар таркибий тузилишининг шакли ва услублари йиғиндиси.

Даромад солиғи - Тўғрисиқларнинг асосий шакли. Жисмоний ёки юридик шахсларнинг жами даромадидан амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳужжатлар билан тасдиқланган харажатларини чегирган ҳолда фойзда ҳисобланган улуши.

Давлат бюджети - Давлат пул маблағларининг (шу жумладан, давлат мақсадли фондлари маблағларининг) марказлаштирилган фонди бўлиб, унда даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори, шунингдек молия йили давомида аниқ мақсадлар учун ажратиладиган маблағлар сарфи йўналишлари ва миқдори назарда тутилади.

Давлатнинг солиқ сиёсати - бу солиқ соҳасидаги давлатнинг аниқ мулжалланган ҳукукий меъёрлар ва амалга ошириб бораётган чоратadbирлари йиғиндисидир.

Индукция усули - хусусий, яқка факт олиниб, унинг асосида умумий қоида ҳосил қилинади.

Пропорционал солиқ ставкаси - бунда ставка узгармасдан даромад, оборот, харажат ошган тақдирда ҳам ставка пропорцияси узгармайди.

Прогрессив солиқ ставкаси - бу ставкада даромад ёки бошқа объект киймати ошиб бориши билан бирга солиқ ставкаси ҳам ошиб боради. Масалан бизнинг солиқ қонунчилигимизда жисмоний шахсларнинг даромадига солиқ бўйича шундай ставка қўлланилади.

Регрессив ставка - бу солиқ ставкасида даромад ошиши билан ёки солиқ объекти узгариши билан солиқ ставкаси камайиб боради.

Ўзбекистон Республикаси резиденти - Ўзбекистон Республикасида доимий яшаб турган ёки жорий солиқ даврида яқунланаётган ҳар қандай кетма-кетликдаги 12 ойлик давр ичида жами 183 кун ва ундан ортиқ муддат Ўзбекистон Республикасида турган жисмоний шахс.

Солиқлар бу- муайян миқдорларда ундириладиган, мунтазам, қайтариб берилмайдиган ва беғараз хусусиятга эга бўлган, бюджетга йўналтириладиган мажбурий пул тўловлари тушунилади.

Солиқ тўловчилар - зиммасига солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаш мажбурияти юклатилган жисмоний шахслар, юридик шахслар ва уларнинг алоҳида бўлинмаларидир.

Солиқ агентлари - зиммасига солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни ҳисоблаб чиқариш, солиқ тўловчидан ушлаб қолиш ҳамда бюджетга ва давлат мақсадли жамғармаларига ўтказиш мажбурияти юклатилган шахслардир.

Солиқ тўловчининг вакиллари - қонунга ёки таъсис ҳужжатига мувофиқ солиқ тўловчининг вакили бўлишга ваколатли шахслардир.

Солиқларнинг белгилари: мажбурийлик, катъийлик, доимийлик, туловчининг шахсан узига қайтиб келмаслигидир.

Солиқ тузилиш тизими - бу солиқларнинг ташкил қилиш услублари, элементлари ва тамойиллари йигиндисидан иборатдир.

Солиқларнинг ташкил қилиш услублари – булар уз навбатида иккига бўлинади: ихчамлаштирилган ва умумий тартибда ташкил қилишдир.

Солиқ элементлари – бу солиқларнинг бирон-бир томонини курсатувчи қисми. Солиқ элементларига солиқ субъекти, объекти, ставкаси, имтиёзлари, манбаи, юки (огирлиги) ва бошқалар киради.

Солиқ субъекти – бу солиқ муносабатларида катнашувчи томонлардир. Бизнинг солиқ қонунчилигимизда солиқ субъекти солиқ туловчи юридик ва жисмоний шахслардир. Лекин солиқ муносабатларида албатта бир томонда давлат (унинг номидан солиқ хизмати ходимлари) катнашади ва у солиқларни йигиб узининг пул фондида тушушушини назорат қилади.

Солиқ объекти – бу солиқ туловчиларнинг ихтиёрида бўлган даромадлар, мол-мулклар, товарлар (ишлар, хизматлар) оборотидир. Солиқ кодексида ҳар бир солиқнинг уз объекти алоҳида курсатиб берилган.

Солиқ ставкаси – солиқни ҳисоблашда кулланиладиган меъёр(нормадир). У солиқ туловчининг даромади, мулки, оборотидаги давлатнинг хиссасидир.

Солиқ имтиёзлари - бу солиқлардан қисман, тулик, вақтинчалик енгилликлар бериш ва солиқ базасини камайтириш юли билан имтиёзлар беришни ифода этади.

Солиқ декларацияси - бу солиқ туловчиларнинг солиқ идораларига узларининг жами олган даромади, қилган харажатларит ва қонун бўйича солиқдан имтиёзларини курсатувчи ёзма равишда берилган ҳужжат – баённомадир.

Солиқ стратегияси - бу давлатнинг узок йилларга мулжалланган солиқ соҳасидаги юналишлар йигиндисидир.

Солиқ тактикаси - бу давлатнинг солиқ стратегиясини маълум қисқа муддатларда(чорақ, йил) хатга тадбик қилиш чора-тадбирларидир.

Солиқ тўловчиларнинг индефикацияон раками(СТИР) - солиқ туловчининг солиқ идораларидан руйхатдан утганлигини курсатувчи далилдир.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ БЎЙИЧА ИЛОВАЛАР

Фуқароларнинг иш ҳақидан тўланадиган солиқлар (ФОТ)

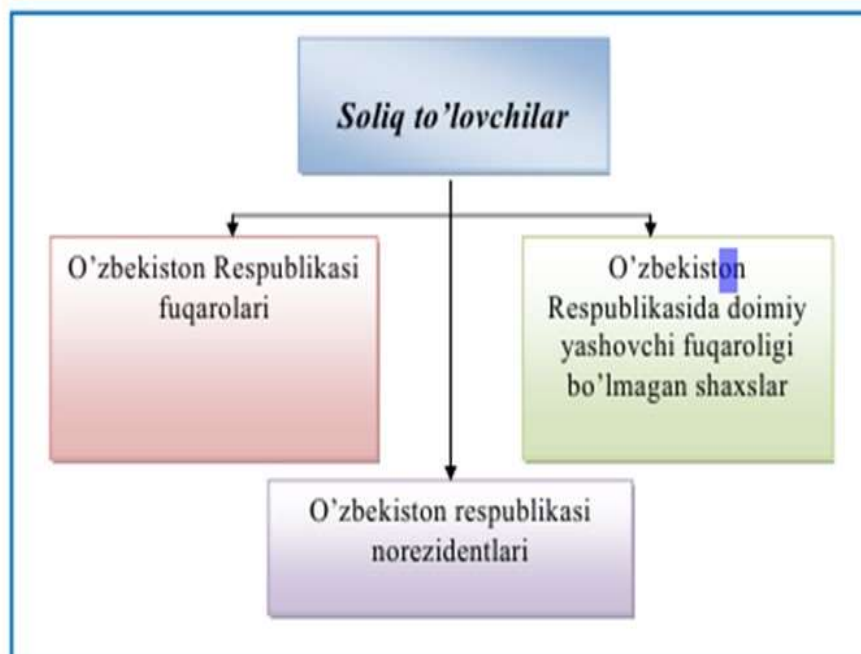
Амалда	ставка	Концепция	ставка
Даромад солиғи ставкаси (4 босқич)	0	Даромад солиғи ставкаси (Ягона)	12% ↓
	7,5 %		
	16,5 %		
	22,5 %		
Суғурта бадали	8%	Суғурта бадали	0% ✗
Ягона ижтимоий тўлов	15 % (кичик корхоналар ва ф/х)	Ягона ижтимоий тўлов	12 % ↓
	25 % бошқалар		25 % (Бюджет ташкилотлари ва давлат улуши 50%)
39,5% 49,5%		1,4 маротаба → 24% - 37% 3,9 трлн	

Меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармасига солиқ юкининг ўзгариши

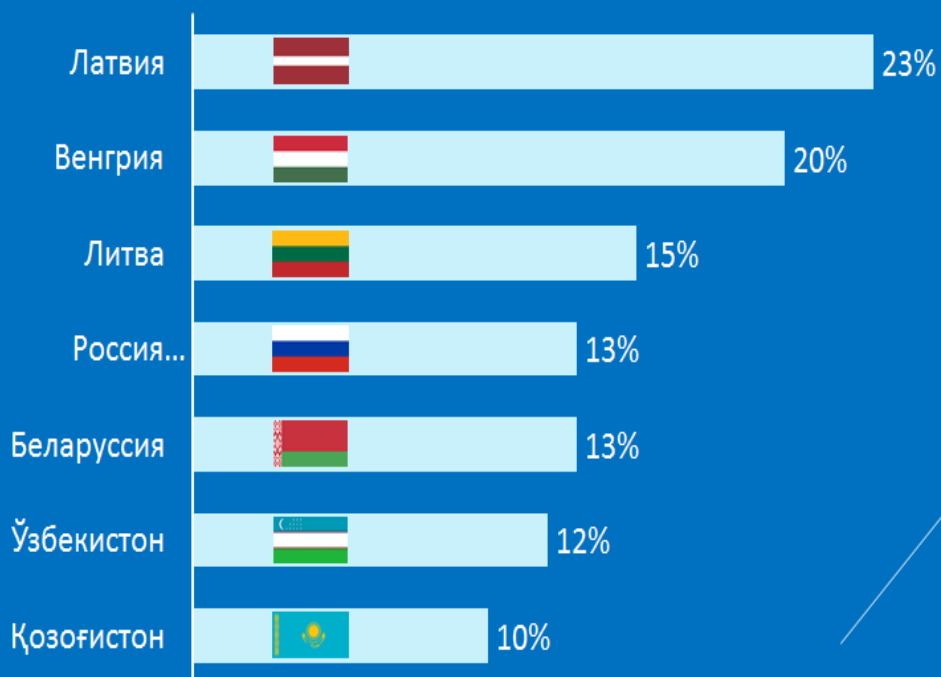

	Эски тизимда				Янги тизимда		
A	B	C	D	E	F	G	H
	Ушланма 1	Ушланма 2	Қўлга тегади	Жами харажат	Ушланма бир текис	Қўлга тегади	Фарқ +
500 000	64 582	125 000	435 418	625 000	156 250	468 750	33 332
1 000 000	154 574	250 000	845 426	1 250 000	312 500	937 500	92 074
1 500 000	277 074	375 000	1 222 926	1 875 000	468 750	1 406 250	183 324
2 000 000	416 230	500 000	1 583 770	2 500 000	625 000	1 875 000	291 230
2 500 000	568 730	625 000	1 931 270	3 125 000	781 250	2 343 750	412 480
3 000 000	721 230	750 000	2 278 770	3 750 000	937 500	2 812 500	533 730
3 500 000	873 730	875 000	2 626 270	4 375 000	1 093 750	3 281 250	654 980
4 000 000	1 026 230	1 000 000	2 973 770	5 000 000	1 250 000	3 750 000	776 230
5 000 000	1 331 230	1 250 000	3 668 770	6 250 000	1 562 500	4 687 500	1 018 730
6 000 000	1 636 230	1 500 000	4 363 770	7 500 000	1 875 000	5 625 000	1 261 230
10 000 000	2 856 230	2 500 000	7 143 770	12 500 000	3 125 000	9 375 000	2 231 230
Формула	$B=A \cdot D \cdot \Pi a$	$C=A \cdot 0,25$	$D=A \cdot B$	$E=A+C$	$F=E \cdot 0,25$	$G=E-F$	$H=G-D$

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lovchilar tarkib

Хорижий давлатларда жисмоний шахслар даромад солиғи ставкалари

СОЛИҚ ИСЛОҲОТЛАРИНИНГ 2019 ЙИЛ I ЧОРАГИДАГИ НАТИЖАЛАРИ

STAFF JOSEPHINE CECILIAE TULLOCH

Keywords

Neofelis grisea

Study Sources

[Twitter](#)
[Facebook](#)
[Google+](#)
[LinkedIn](#)
[YouTube](#)

Күндөй кыргыздардын "Жеңиш" башына кайра келгенде өзүн өзү "Жаңы кыргыздын" кыргыздары, Кыргыз калыбына кайра келгенде кыргыз "Алтын кызы" башына кайра келгенде, же "Жаңы кыргыздын" башына кайра келгенде.

Copy Copy XCopy

[illegible]

Сізге кеңестірісін қалтасына
құрамына қосып қалып беріңіз

АЗИМБАЕВ ОЎБЕК
БАХТИЁР ҲАМ
(0371) 244-97-29

Дорожные карты, карты
Беларуси, Литвы, карты
Украины

Senior groups

Живой организм стандарт-древес сена

☒ Да ☐ Нет

Дробил:

ОПТАРГ ушан

Живой организм стандарт-древес сена на поле испытаний Гроз Хуаюньли

Online Services

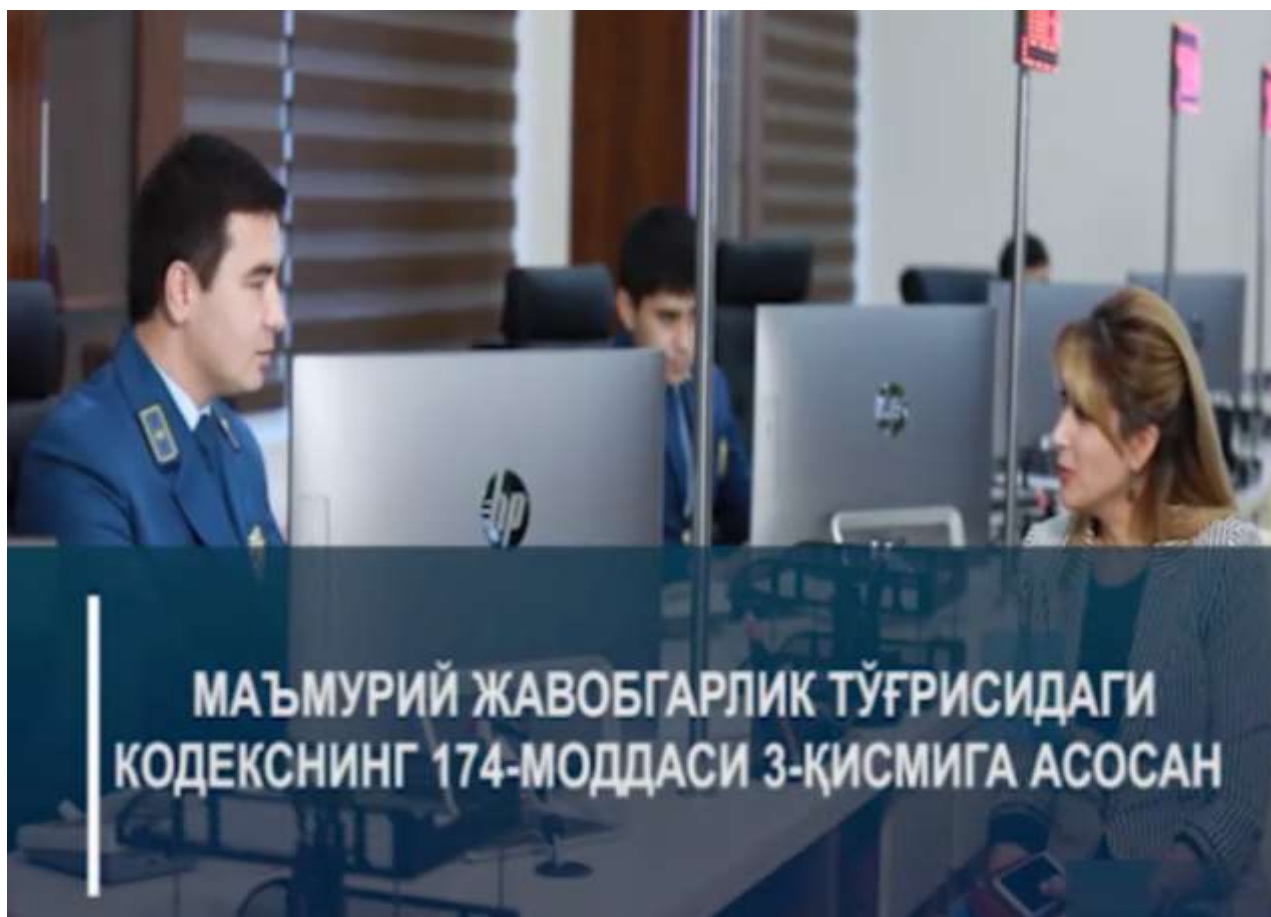
[illegible]

Հայերն ակնարկաբար չեն «հարգում» Տիգրան Կոնալանդյանը և Զատիկ թանգը դրան, և դրան դժգոհության տարածքը: Հիմա արժեքը կրկին անհասնելի էրան: Կրկին անհաճ «Տիգրան Կոնալանդյան, ինչ «Կոնալանդ» Տիգրան Կոնալանդյան:

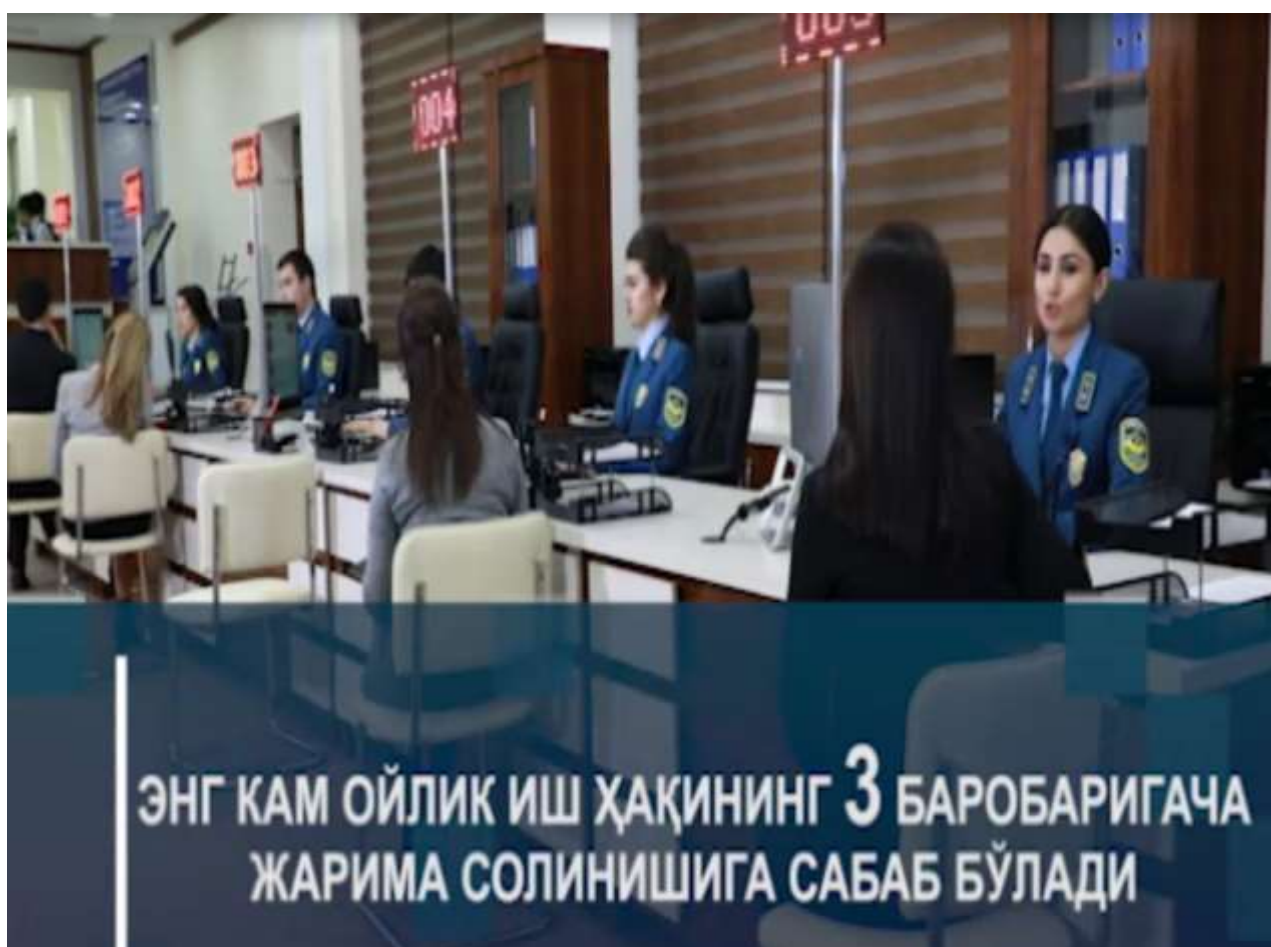
Open
Course
Xtreme

[illegible]

МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ
КОДЕКСНИНГ 174-МОДДАСИ 3-ҚИСМИГА АСОСАН

ЭНГ КАМ ОЙЛИК ИШ ҲАҚИНИНГ 3 БАРОБАРИГАЧА
ЖАРИМА СОЛИНИШИГА САБАБ БЎЛАДИ

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси - Т.: Ўзбекистон, 2014. - 46 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодекси. Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами, 2018 йил январь. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик - ҳар бир раҳбар фаолиятининг қундапик қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истикболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сузи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11.
4. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократии Ўзбекистон давлатини биргапикда барпо этамиз. - Тошкент : Ўзбекистон, 2016. - 56 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш - юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. - Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. - 48 б
6. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамиз. - Тошкент: : “Ўзбекистон”, 2017. - 488 б
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони “Ўзбекистон республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” 2017 йил 7 февраль, ПФ-4947-сон.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 22 январдаги “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Фаол тадбиркорлик, инновацион гоялар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат Дастури тўғрисида”ги ПФ-5308-сонли Фармони.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 29 июндаги “Ўзбекистон Республикасининг солиқ сиёсатини такомиллаштириш концепцияси тўғрисида”ги Фармони
10. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси 22 декабрь 2017 йил. Тошкент, Халқ сузи газетаси.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 18 июлдаги “Солиқ маъмуриятчилигининг тўздан такомиллаштириш, солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларнинг йиғилувчанлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5116-сон Фармони.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 августдаги “Давлат солиқ хизмати органлари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3168-сон Қарори
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 декабрдаги

“Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида”ги ПҚ-3454-сонли Қарори

14. Жўраев А. Давлат бюджетидаромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. Монография. – Т.: “Фан” нашриёти, 2004

15. Исроилов Б., Исроилов Ж. Юридик шахслар фойдасини солиққа тортиш, унинг ҳисоби ва таҳлил қилиш йўллари. Ўқув қўлланма. –Т.: “Фан ва технологиялар, 2010. -274 б.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 26 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2019 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари ҳамда 2020-2021 йилларга бюджет мўлжаллари ”ги ПҚ-4086-сонли Қарори

17. 2019 йилда мамлакатимизни ривожлантиришнинг энг муҳим устувор вазифалари тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Парламентга Мурожаатномаси. 2018 й. 28 декабр

18. Зайналов Ж.Р., Алиева С.С., Ахроров З.О. Корхоналар молияси. Дарслик. –Т.: “Иқтисод-Молия” нашриёти, 2018

19. Зайналов Ж.Р., Алиева С.С., Ахроров З.О. Солиқлар ва солиққа тортиш. Ўқув қўлланма. –С.: “Зарафшон” нашриёти ДК, 2019

Интернет сайтлари

20. www.gov.uz;
21. www.soliq.uz;
22. www.lex.uz;
23. www.mf.uz;
24. www.ziynet.uz;
25. www.stat.uz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Самарқанд иқтисодиёт
ва сервис институти
Институт босмахонаси,
Шохрух кўчаси, 60

Буюртма № _____
Ҳажми 4.2 б.т.
Адади 20 нусха